

Actieplan asbestafbouw

Asbestveilig Vlaanderen 2040

Inhoud

1.	Beleidscontext.....	4
2.	Noodzaak en urgentie.....	4
2.1.	Wanneer is asbest gevaarlijk.....	5
2.2.	Kans op aanwezigheid en omvang.....	5
2.3.	Gezondheid.....	5
2.4.	Milieuverontreiniging.....	6
2.5.	Calamiteiten – weerslag op lokale besturen.....	6
2.6.	Weerslag op andere beleidsdoelstellingen.....	6
2.6.1.	Sluiten van de gebouw- en materiaalkringlopen.....	6
2.6.2.	Realisatie Vlaamse energie- en klimaatdoelstellingen 2030-2050.....	7
2.6.3.	Gezondheid.....	7
3.	Hoe dit plan tot stand kwam.....	8
3.1.	Samenvatting Proefprojecten.....	8
3.1.1.	Bronophaling.....	8
3.1.2.	Gegroepeerde verwijdering niet-hechtgebonden asbest bij particulieren.....	8
3.1.3.	Samenkoopformules asbestdakrenovaties.....	9
3.1.4.	Asbestverwijdering + energierenovatie = 3.....	9
4.	Doelstelling Vlaanderen Asbestveilig 2040.....	9
5.	Pijlers van het beleid – Asbestveilig Vlaanderen 2040.....	10
5.1.	Regelgeving.....	10
5.1.1.	Inventarisatieplicht.....	11
5.1.2.	Verwijderingsplicht.....	12
5.1.2.1.	Versnelde verwijdering tegen 2034 en 2040.....	12
5.1.2.2.	Verwijderingsplicht bij werken.....	13
5.1.3.	Beheerplicht.....	13
5.1.4.	Sloopbeheer.....	14
5.2.	Flankerend, ondersteunend beleid.....	14
5.2.1.	Informereren, sensibiliseren en educatie.....	15
5.2.1.1.	Strategisch communicatieplan.....	15
5.2.1.2.	Ondersteunen van sectorinitiatieven op het vlak van communicatie.....	16
5.2.1.3.	Optimalisering loketfunctie.....	17
5.2.2.	OVAM instrumenten om een versnelde asbestafbouw te ondersteunen.....	17
5.2.2.1.	Ondersteunen lokale besturen en publieke instellingen.....	18
5.2.2.2.	Versnellingsprotocol nutsmaatschappijen.....	19

5.2.2.3.	Projectsubsidies asbestafbouwprojecten - lokale besturen.....	20
5.2.2.4.	Ondersteuning private marktinitiatieven.....	23
5.2.3.	Transversale instrumenten om een versnelde asbestafbouw te ondersteunen	25
5.2.3.1.	Geïntegreerde aanpak asbestafbouw en energierenovatie.....	25
5.2.3.2.	Marktgedreven stimuli.....	29
5.2.4.	Veilig en duurzaam beheer van asbestafval.....	31
5.2.4.1.	Veilig inzamelen, transporteren en storten.....	31
5.2.4.2.	Ondersteunen van innovatieve verwerking asbestafval.....	32
5.2.4.3.	Kringloop van asbestgelijkende vezelcement sluiten.....	33
5.2.5.	Het asbestafbouwbeleid voortdurend verbeteren.....	33
5.3.	Een veilige asbestafbouw handhaven	34
5.3.1.	Handhavingsbehoeften vanuit nieuwe regelgeving asbestafbouw	34
5.3.2.	Actieprogramma asbesthandhaving.....	35

1. Beleidscontext

Op 23 oktober 2014 gaf de Vlaamse Regering haar principiële goedkeuring aan de doelstelling Asbestveilig Vlaanderen 2040 en de opmaak van een beleidsplan tegen 2018 om deze beleidsdoelstelling te realiseren. In de beleidsnota Omgeving 2014-2019 is de opmaak van een verwijderingsprogramma voor asbest en asbesthoudende materialen voorzien om op een versnelde wijze de aanwezigheid van asbest in de leefomgeving te reduceren, milieu- en gezondheidsrisico's te verminderen en selectieve sloop, renovatie en stedelijke herontwikkeling te faciliteren. De opmaak en uitvoering van een strategische beleidsaanpak asbestafbouw is opgenomen in de beleidsbrief Omgeving 2016-2017.

Op 17 juli 2015 heeft de Vlaamse Regering de bouwstenen en werven voor het Renovatiepact vastgelegd. In de Bis-conceptnota Renovatiepact werd als werf 10 een geïntegreerd gebouwenrenovatiebeleid asbestverwijdering en energieprestatie opgenomen naar de respectievelijke lange termijn doelstellingen 2040 en 2050. In de nota werd ook de ontwikkeling van een woningpas vooropgesteld met informatie over de energieprestatie, renovatieadvies en in een volgende fase een asbestinventaris, als cruciaal onderdeel van de algemene monitoring van een woning- of gebouwkwaliteit. Voor de concrete realisatie van de Woningpas werd op 13 december 2016 een samenwerkingsovereenkomst ondertekend tussen de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM), Ruimte Vlaanderen (RV), Wonen-Vlaanderen (WV) en het Vlaams Energieagentschap (VEA).

Het KB van 23 oktober 2001 tot beperking van het op de markt brengen en van het gebruik van bepaalde gevaarlijke stoffen en preparaten, betekende het finale verbod op gebruik van asbest voor België. België was hiermee één van de allerlaatsten binnen Europa en per inwoner de grootste invoerder van asbest. Het omgaan met asbesthoudende materialen door werknemers is gereguleerd binnen de Codex over het Welzijn op het Werk (boek VI). Het bepaalt de voorwaarden rond het bezitten van een actuele asbestinventaris en de verplichtingen ter bescherming van werknemers in de eigen gebouwen en bij derden. Het KB van 28 maart 2007 reguleert de erkenning en certificering van gespecialiseerde erkende asbestverwijderingsbedrijven. Sinds het finale productieverbod in 2001 en de invoering van vergaande arbeidsregulering in 2006 (KB 16 maart 2006) nam echter de aandacht en alertheid voor asbest langzaam maar zeker af.

Sinds 1 januari 2005 geldt in de gehele Europese Unie een verbod op het gebruik van asbest. Momenteel is dit verbod opgenomen in de Reach-verordening onder Bijlage XVII. Reach stelt dat lidstaten om redenen van gezondheidsbescherming het gebruik van asbesthoudende voorwerpen mogen beperken, verbieden of aan bepaalde voorwaarden onderwerpen voordat deze worden verwijderd of aan vervanging toe zijn.

Polen kent sinds 2009 een totaal asbestafbouwplan, te realiseren tegen 2032. De organisatie en opvolging ligt sterk bij de lokale besturen. Er is momenteel echter weinig progressie gemaakt door een gebrek aan acties en opvolging waardoor er twijfels zijn over de volledige realisatie tegen 2032.

Nederland startte in 2015 met de verplichte afbouw van alle asbesthoudende daken tegen 2024. In Frankrijk moet bij elke overdracht een asbestinventaris worden opgemaakt. Bij vaststelling van urgente risicosituaties kan de verkoper een verwijderingsplicht opgelegd worden. Bij overtreding op deze bepalingen kan de verwerfer na de verkoop de verkoper van rechtswege vervolgen.

2. Noodzaak en urgentie

2.1. Wanneer is asbest gevaarlijk

Asbest is een verzamelnaam voor natuurlijke silicamaterialen die bestaan uit microscopisch kleine, naaldachtige vezels of vezelbundels, die in steeds fijnere vezels splitsen. Het inademen van deze vezels is zeer gevaarlijk en leidt tot asbestziektes zoals mesotheliom en diverse kankers waarvan longkanker de belangrijkste is. Er is volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) geen veilige ondergrens. Er zijn meer dan 3500 verschillende asbesttoepassingen gekend waarin asbestvezels in wisselende hoeveelheden aanwezig zijn, vermengd met een bindmiddel. Het meest bekende bindmiddel is cement zoals in asbestcement leien en golfplaten. De aanwezigheid van asbesthoudende materialen vormt geen gevaar zolang het bindmiddel de asbestvezels vasthoudt. Door het bewerken of door verwerking en veroudering wordt het bindmiddel beschadigd en laat het de asbestvezels los. Het risico van bewerking was reeds algemeen gekend maar de recente vaststellingen over de verspreiding van asbestvezels door verwerking en veroudering van bindmiddelen in asbesttoepassingen betekenen een heel nieuwe risicocontext. Dit vergt bijkomende beleidsmaatregelen en een versnelde afbouw om de burger en het leefmilieu maximaal te vrijwaren van blootstelling.

2.2. Kans op aanwezigheid en omvang

In Vlaanderen bevatten gebouwen en infrastructuur met een bouwjaar ouder dan 2001 naar schatting nog ruim 2,3 miljoen ton aan asbesthoudende toepassingen. Het gaat hierbij om ruim 2,8 miljoen wooneenheden en 354.000 niet-residentiële gebouwen. Daarnaast ramen we dat er nog circa 40.000 km aan asbesthoudende nutsleidingen aanwezig zijn in de Vlaamse ondergrond.

De kans op het aantreffen van één of meerdere asbesttoepassingen in bijvoorbeeld een woning, appartement of in publieke gebouwen zoals scholen, blijkt helaas zéér groot: 70% tot meer dan 90% indien geen totaalrenovatie werd uitgevoerd. In het bijzonder gebouwen ouder dan 1980 blijken zwaarder belast te zijn. Uit een steekproef van 2017 in 300 Vlaamse scholen en 2376 sociale wooneenheden blijkt in 98% van de gebouwen asbest aanwezig te zijn. Recente studies en signalen uit de Vlaamse bouw-, milieu-, en asbestsector tonen aan dat veel van deze asbesttoepassingen door veroudering en verwerking in dermate slechte staat zijn dat ze nu louter door hun aanwezigheid blootstellingsrisico's veroorzaken voor de bewoners of gebruikers. Bovendien vormt de steeds slechtere staat een toenemend probleem voor een veilig beheer of een betaalbare, veilige ontmanteling omdat deze asbesttoepassingen zeer snel breken en vergruizen. De maatschappelijke kosten lopen steeds meer op, in het bijzonder voor de gezondheid, de bouw- en recyclagesector, de verspreiding van asbest in de milieuketten en het saneren van asbestincidenten door lokale besturen.

2.3. Gezondheid

De eerste blootstellinggolf door asbest viel samen met de historische productieperiode tot 1998. In Vlaanderen alleen al waren zo'n twintigtal asbestverwerkende bedrijven actief. Die eerste blootstellinggolf trof alleen professionelen en hun gezin maar leidde tot de huidige, naar schatting 1000 tot 1400 jaarlijkse asbestslachtoffers in België, veelal longkankers. Het aandeel mesotheliom

slachtoffers stijgt bovendien nog jaarlijks. De huidige, tweede blootstellingsgolf treft iedereen, ook gewone burgers.

De belangrijkste oorzaak van het vrijkomen van asbestvezels is het feit dat de bindmiddelen in asbesttoepassingen (cement, gips, ...) door veroudering en verwerking hun bindingskracht verliezen. Hierdoor komen de initieel gebonden asbestvezels los en kunnen ze zich makkelijk verspreiden: bij werken aan of in de omgeving van deze materialen, door afstromend regenwater, door luchtcirculatie in gebouwen of door verplaatsing via kledij, schoeisel of materieel.

Van het totaal aantal gebouwen die potentieel asbest kunnen bevatten, valt hoogstens 15% onder de bestaande werkgeversverplichting voor het bezitten van een asbestinventaris, dit zijn in hoofdzaak bedrijven en publieke gebouwen. Deze wettelijke verplichtingen worden soms niet of vaak onvolledig opgevolgd, in het bijzonder bij publieke gebouwen. Het ontbreekt ook aan intrinsieke kwaliteitsborging doordat er geen enkele beperking bestaat voor wie een asbestinventaris mag opmaken. Er bestaat geen lijst van asbestdeskundigen noch een erkenningsstelsel, noch een centrale registratie. Alle andere gebouwtypes zonder werkgeverscontext zoals woningen en appartementen beschikken nagenoeg nooit over een asbestinventaris. Het gaat hierbij om circa 85% van het totaal aantal risicogebouwen. Asbestrisico's blijven dus veelal onopgemerkt.

2.4. Milieuverontreiniging

In Vlaanderen zijn naar schatting nog 86 miljoen m² asbestdaken en -gevels aanwezig (circa 58% golfplaten, 42% leien) die reeds na 15-20 jaar levensduur verweren en nu tot 3 g asbeststof/m² per jaar vrijstellen. Zo komt in Vlaanderen jaarlijks meer dan 250.000 kg asbeststof terecht:

- in de omgevingslucht via de wind;
- op de onderliggende bodem via afstromend hemelwater, infiltratiezones en het begieten van (moes)tuinen met regenwater van asbestdaken;
- in de gehele keten van regenwater- en afvalwaterafvoer zoals dakgoten, regenwaterputten en het riolerings- en waterzuiveringsstelsel (slib, zand, sediment);

2.5. Calamiteiten – weerslag op lokale besturen

Jaarlijks wordt nagenoeg elke Vlaamse gemeente of stad één of meerdere malen geconfronteerd met calamiteiten veroorzaakt door het illegaal reinigen (ontmossen) van asbestdaken, stormschade en gebouwbranden met asbest(onder)dak. Dergelijke incidenten betekenen een serieuze overhead voor de hulpdiensten en milieudiensten (coördinatie en handhaving). Daarnaast lopen de kosten voor urgente sanering van de omgeving en openbaar domein vaak hoog op. Kosten die gemeenten moeten maken om de algemene volksgezondheid te vrijwaren, maar ze zelden van de eigenaar kunnen recupereren. Milieuschade door asbest is immers zelden door de verzekeringspolis gedekt, ook niet binnen de brandverzekering.

2.6. Weerslag op andere beleidsdoelstellingen

2.6.1. Sluiten van de gebouw- en materiaalkringlopen

Het OVAM-beleidsprogramma 'Materiaalbewust bouwen in kringlopen' geeft de doelstellingen en ambities aan op het vlak van gevaarlijke afvalstoffen en in het bijzonder asbest. Om de transitie naar een circulaire economie in de bouw te maken, is het noodzakelijk alle gevaarlijke afvalstoffen uit de materiaalkringlopen te elimineren. Het vooraf identificeren van gevaarlijke afvalstoffen is daarbij een belangrijke stap. Voor de bouw- en recyclagesector vormt asbest een toenemende economische bedreiging. Ondanks de grote inspanningen van de bouwsector door kwaliteitsborging bij de productie van gerecycleerde granulaten en bij het sorteren van gemengde bouw- en sloopafvalstoffen in sorteerinstallaties, blijft de aanwezigheid van asbest een grote uitdaging, in het bijzonder aan de bron bij afbraak- en sloopwerken. Gebrek aan inventarisatie van de asbesttoepassing in gebouwen en infrastructuur zorgt voor onvrijwillige blootstellingsrisico's en besmetting van het sloopafval. Dit gebrek aan kennis en gegevens is in het bijzonder een probleem bij herstellingswerken, renovaties of sloop door particulieren en professionele zelfstandigen. De steeds slechtere staat van de nog aanwezige asbesttoepassingen maakt een selectieve maar ook veilige en betaalbare verwijdering alsmaar moeilijker.

2.6.2. Realisatie Vlaamse energie- en klimaatdoelstellingen 2030-2050

Het Renovatiepact beoogt als basisdoelstelling een sterke verhoging van de renovatiegraad van ons Vlaams woningpatrimonium en de optimalisatie van de energieprestatie ervan tegen uiterlijk 2050. De grootste asbestproblematieken in (publieke) gebouwen en woningen situeren zich net rond die gebouwdelen waar de belangrijkste energieprestatiewinsten te behalen zijn: de buitenschil (asbestdaken en -gevels) en de stookinstallatie (gipsisolatie CV-leidingen). De asbestproblematiek remt de voortgang of het initiëren van energierenovaties af.

Op 19 februari 2016 heeft de Vlaamse Regering een conceptnota goedgekeurd waarin het traject wordt beschreven om te komen tot een energievisie en een energiepact. De benutting van het zonnepotentieel van gunstig georiënteerde daken voor de bijna 80 miljoen m² asbestdaken is onmogelijk door het wettelijk verbod op de plaatsing van zonnepanelen op asbestdaken (Federale arbeidswetgeving en de Vlaamse milieuwetgeving). Alleen de vervanging van deze asbestdaken activeert de benutting van dit mogelijk zonnepotentieel. Recente initiatieven zoals *Zonedelen* en *www.stroomversneller.be* houden geen rekening met de beperking van asbestdaken.

Voor de concrete realisatie van de Woningpas werd op 13 december 2016 een samenwerkingsovereenkomst ondertekend tussen de OVAM, Ruimte Vlaanderen, Wonen-Vlaanderen en het Vlaams Energieagentschap. Na de eerste fase van realisatie 2018 is in een volgende fase de ontsluiting en koppeling van een asbestinventaris voorzien. De asbestinventaris vormt een belangrijk onderdeel van de doelstelling van de woningpas als globaal monitoringinstrument van woonkwaliteit en als communicatie-instrument voor renovatieadvies.

2.6.3. Gezondheid

De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) legt in haar verklaringen van Parma (2010) en Ostrava (2017) lidstaten op om programma's uit te werken om nieuwe asbestslachtoffers te vermijden. Het 'Binnenmilieubesluit' van 11 juni 2004 bevat een richtwaarde voor asbest ter bestrijding van gezondheidsrisico's door asbestverontreiniging in het binnenmilieu van gebouwen, ook van (huur)woningen. De vastgestelde verweringsproblematiek en het gebrek aan asbestinventarisatiegegevens maken dat gezondheidsrisico's voor de burger nu niet gedetecteerd en opgevolgd worden. De nieuwe risicocontext zal doorvertaald moeten worden naar de beleidsinstrumenten rond gezondheid en woonkwaliteit en naar de adviesverlening vanuit de medisch milieukundigen.

3. Hoe dit plan tot stand kwam

Dit beleidsplan kwam tot stand op basis van het doorlopen traject in de doorstartfase 2015 - 2017. De OVAM raadpleegde uitvoerig de immo-, bouw-, overheids-, afval-, asbest- en milieusector als eerstelijns betrokken sectoren, om binnen de huidige en beoogde regulering en marktwerking, knelpunten en behoeften te analyseren en mogelijke oplossingen af te toetsen. De OVAM doorliep bilaterale overlegtrajecten met alle sectorvertegenwoordigers van de diverse doelgroepen om enerzijds hun doelgroep specifieke noden te analyseren en anderzijds potentieel ondersteunende instrumenten af te toetsen. Voor de transversale acties verkende de OVAM de meest aangewezen instrumenten bij de beherende entiteiten. Tijdens de doorstartfase voerde de OVAM enerzijds zes proefprojecten waarvan de belangrijkste conclusies hieronder toegelicht worden en anderzijds diverse ondersteunende studies uit, waaronder een maatschappelijke kosten-baten studie. De conclusies uit de doorstartfase vertaalde de OVAM in de weerhouden geïntegreerde aanpak, in de regelgeving en in het flankerende, ondersteunende beleid beschreven in Hoofdstuk 5.2 van dit actieplan.

3.1. Samenvatting Proefprojecten

3.1.1. Bronophaling

Prioritair materiaal: asbestdaken en –gevels

Prioritaire doelgroepen: particulieren, jeugd- en sportverenigingen, landbouwers, lokale besturen, scholen.

Proefprojecten: MIWA, IOK (Merksplas)

Het voordelig aanbieden van bronophalingsformules voor asbestcement afval, naar het voorbeeld van grof huisvuilophaling, blijkt een succesvolle incentive. De inzamel- en verwerkingskosten van asbestcementafval dekken immers een groot deel van de asbestgerelateerde meerkost voor gebouweigenaars bij dak- en gevelrenovaties. Door het aanbieden van varianten met asbest(platen)zakken en varianten met containers kunnen gebouweigenaars zowel kleinere (doe-het-zelf) hoeveelheden als grotere hoeveelheden asbestcement bij afbraak door een dak aannemer, voordelig en vooral veilig laten inzamelen en verwerken. Ook voor de verwijdering van asbestdaken op landbouwbedrijven bleek bronophaling een grote stimulans. Het met begeleiding zelf veilig kunnen ontmantelen van asbestdaken vormt tezamen met het instrument van bronophaling voor landbouwers en particulieren (bijgebouwen) een interessante incentive. Belangrijke aspecten hierin zijn het mee voorzien van geschikte persoonlijke beschermingsmiddelen, brochures voor een correcte ontmanteling en verplichte steekproefsgewijze controle door asbestdeskundigen of opgeleide medewerkers van het lokale bestuur. Uit de proefregio's blijkt een sterk verhoogde netto inzameling, naast een status quo inzameling op recyclageparken.

3.1.2. Gegroepede verwijdering niet-hechtgebonden asbest bij particulieren

Prioritair materiaal: niet-hechtgebonden CV-leidingisolatie

Prioritaire doelgroepen: particulieren

Proefproject Antwerpen

De verwijdering van niet-hechtgebonden asbesttoepassingen bij particulieren blijkt een belangrijk marktknelpunt dat illegale verwijderingen in de hand werkt. De ontmanteling mag alleen uitgevoerd worden door een erkend asbestverwijderaar en de gemiddelde verwijderingskost voor bijvoorbeeld leidingisolatie bij stookinstallaties bedraagt al gauw 7500 € per woning. Particulieren haken af door de complexiteit van de regelgeving of wanneer ze de hoge offerteprijzen onder

ogen krijgen. Hierdoor schrijven erkend asbestverwijderaars geen offertes meer uit en nemen ze geen particuliere opdrachten meer aan. Ook het hoge aandeel wanbetalingen na uitvoering werkt dit in de hand. Het proefproject in Antwerpen bood de particuliere eigenaar een integrale ontzorging voor het ganse traject, kwaliteitsborging van de uitvoering én een essentiële verhoging van de draagkracht door cofinanciering. Voor de erkend asbestverwijderaar maakt de schaalgrootte de particuliere opdracht wel interessant en is er door voorafbetaling garantie op betaling.

3.1.3. Samenkoopformules asbestdakrenovaties

Prioritair materiaal: asbestdaken en –gevels

Prioritaire doelgroepen: particulieren, jeugd- en sportverenigingen

Proefprojecten: IVAREM, Kampenhout, IOK (Merksplas)

Uit de eigen proefprojecten en de feedback van samenkoopexperts (bv. iChoosr) blijken samenkoopformules voor volledige dakrenovaties (ontmanteling en heraanleg) niet altijd efficiënt en evident. De inzetbaarheid ervan is waardevol vanuit ontzorging en begeleiding voor specifieke doelgroepen, maar alleen succesvol mits voldaan aan randvoorwaarden zoals de omvang van het projectgebied, de uniformiteit van de werken en het voorzien van kwaliteitscontroles. De meeste gebouweigenaars willen zelf instaan voor de regie van de ontmanteling en vooral de heraanleg met maatwerk via de eigen aannemer. Er blijkt wel duidelijk een aanvullende behoefte aan ondersteuning voor de heraanlegkosten binnen de globale renovatiekosten. De vervanging van asbestcement golfplaten leent zich intrinsiek het best voor samenkoopformules omdat de heraanleg keuzemogelijkheden veel beperkter en dus uniformer zijn. Golfplaten maken circa 58% van het dakpassief uit ten opzichte van leien. Uniforme woningen, vaak in voormalige sociale woonwijken, bieden ook voor leien daken potentieel voor samenkoopformules binnen straat- of wijkrenovaties.

3.1.4. Asbestverwijdering + energierenovatie = 3

Prioritair materiaal: asbestdaken en –gevels, leidingisolatie

Prioritaire doelgroepen: particulieren

Proefprojecten: Kampenhout, Antwerpen

Het proefproject wijkrenovatie Kampenhout kwam tot stand vanuit een Kyoto-energierenovatieproject dat verhinderd werd door de aanwezigheid van asbesthoudende daken. Door een integrale, gecombineerde aanpak werd een duurzame dakrenovatie gerealiseerd en kunnen de eigenaars bovendien, al dan niet via een aanvullende samenkoopformule zonnepanelen plaatsen op de nieuwe daken. Binnen het proefproject bood de stad Antwerpen flankerend aan de verwijdering van asbesthoudende CV-leidingsisolatie ook renovatieondersteuning voor de vernieuwing van de stookinstallatie. Nederland zet voor de realisatie van het asbestdakenverbod 2024 sterk in op gecombineerde projecten asbestverwijdering en zonnepanelen, relighting of dakisolatie bij landbouwbedrijven.

4. Doelstelling Vlaanderen Asbestveilig 2040

In een asbestveilig Vlaanderen is de schadelijke invloed van asbest voor het milieu en alle burgers weggenomen doordat de asbesthoudende materialen werden geïnventariseerd en de risicovolle asbesthoudende materialen werden verwijderd of veilig beheerd worden indien verwijdering niet mogelijk was. De risicovolle asbesthoudende zijn asbesttoepassingen waarvan op basis van een uniforme risico-evaluatiemethodiek vastgesteld wordt dat het bindmiddel in slechte staat is en asbestvezels vrijstelt of hierop een verhoogd risico bestaat. De realisatie van een asbestveilig

Vlaanderen is cruciaal om nieuwe asbestslachtoffers te vermijden, om de kringloop 'bouw' correct te sluiten en om de beleidsdoelstellingen rond energieprestatie van gebouwen, hernieuwbare energie en woonkwaliteit te realiseren.

"Asbestveilig" impliceert geen asbestvrije toestand omdat de niet risicovolle of ingesloten asbesthoudende materialen een autonoom uitfaseringstempo volgen bij (gedeeltelijke) afbraak, sloop of uitgraving (nutsleidingen). Bij een veilig beheer van deze resterende niet risicovolle of ingesloten asbesthoudende materialen heeft hun aanwezigheid echter geen schadelijke invloed op de gezondheid van de mens en het milieu. Het asbestafbouwbeleid hanteert dus een risicogebaseerde, economisch proportionele en maatschappelijk batige benadering.

Om de beleidsdoelstelling 'Asbestveilig Vlaanderen 2040' te realiseren is een geïntegreerde, tweesporen beleidsaanpak via regelgeving en een flankerende ondersteuningsbeleid cruciaal. Het doel is om, gefaseerd naar prioriteit, een versnelde afbouw van risicovolle asbesthoudende materialen tegen respectievelijk 2034 en 2040 te realiseren. De asbestinventarisatie bij verkoop en generiek tegen uiterlijk 2032 vormt hiervoor de vertreks- en monitoringsbasis. De nieuwe milieuregelgeving wil naast de bestaande federale regelgeving ter bescherming van werknemers tegen asbestblootstellingsrisico's een bescherming bieden aan alle burgers in hun thuisomgeving of bij derden. De regelgeving zal bovendien de beleidsdoelstellingen wetgevend verankeren en de opvolg- en realiseerbaarheid garanderen. Deze regelgeving is als dusdanig opgebouwd dat de zij haar absolute sterkte vindt in het geheel van in elkaar verankerende, decretale verplichtingen waarbij de urgentie en noodzaak onderschreven werd door al de benaderde stakeholders. Verweven aan deze regelgeving beschrijft dit 'Actieplan asbestafbouw' de noodzakelijke ondersteunende acties en instrumenten als ontzorgende, flankerende beleidsmaatregelen om de decretale verplichtingen en de strategische beleidsdoelstelling 'Asbestveilig Vlaanderen 2040' te realiseren.

De OVAM voorziet in periodieke evaluaties naar de Vlaamse Regering om de voortgang van het afbouwbeleid te evalueren. Indien uit de tussentijdse monitoring blijkt dat de jaarlijkse vooruitgang en actiebereidheid onvoldoende is om de respectievelijke afbouwdoelstellingen 2034 en 2040 te behalen, dient de Vlaamse Regering bijkomende regelgevende of ondersteunende maatregelen te nemen.

5. Pijlers van het beleid – Asbestveilig Vlaanderen 2040

5.1. Regelgeving

Overeenkomstig artikel is de doelstelling van het Materialendecreet van 23 december 2011: "*het vaststellen van maatregelen voor en het tot stand brengen of optimaliseren van materiaalkringlopen, waarbij de gezondheid van de mens en het milieu gevrijwaard worden tegen de schadelijke invloed van het beheer van materialen en afvalstoffen*". Het veelvuldig voorkomen van verwerende en verouderende asbesthoudende materialen in en rondom gebouwen en infrastructuur, veroorzaakt een gezondheidsrisico voor de mens en verontreinigt ons leefmilieu. In een asbestveilig Vlaanderen is deze schadelijke invloed voor alle burgers en het milieu weggenomen doordat de asbesthoudende materialen werden geïnventariseerd, de risicovolle asbesthoudende materialen werden verwijderd en de resterende in veilig beheer zijn indien verwijdering niet mogelijk was. De voorgestelde regelgeving omvat:

- het invoeren van een inventarisatieplicht bij verkoop en generiek tegen de mijlpaal 2032;
- het invoeren van de mijlpaal 2034 als uiterlijke termijn voor de verwijdering van de meest risicovolle asbesthoudende materialen bij publieke constructies en als streefdatum voor andere constructies;

- het invoeren van de mijlpaal 2040 als uiterlijke termijn voor de verwijdering van de andere risicovolle asbesthoudende materialen bij publieke constructies en als streefdatum voor andere constructies;
- het invoeren van een beheerplicht voor gebouweigenaars om de asbestveilige toestand van de resterende asbesthoudende materialen te behouden.

5.1.1. Inventarisatieplicht

Er worden decretale rechtsgronden en uitvoeringsbepalingen voorzien voor de invoering van een inventarisatieplicht van asbesthoudende materialen voor constructies met risicobouwjaar (< 2001). Dit omvat:

- de beschikbaarheid van een asbestinventarisattest bij verkoop en generiek tegen uiterlijk 2032;
- het invoeren van een sectoraal kwaliteitsborgingssysteem van gecertificeerde asbestdeskundigen die instaan voor de opmaak van asbestinventarissen;
- het ontwikkelen van een centrale databank asbestinventarisatie voor de opvolging en ontsluiting van asbestinventarisgegevens.

Van het totaal aantal gebouwen die potentieel asbest kunnen bevatten (< 2001), valt momenteel hoogstens 15% onder de bestaande werkgeversverplichting voor het bezitten van een asbestinventaris. Het gaat hierbij om bedrijven en publieke gebouwen met werknemers. Binnen het traject van doorstartfase stelde de OVAM vast dat deze wettelijke verplichtingen soms niet of vaak onvolledig worden opgevolgd, in het bijzonder bij publieke gebouwen. Werkgevers die reeds over een kwaliteitsvolle asbestinventaris beschikken, worden in essentie alleen aanvullend gevat door de registratieplicht. Hiervoor kunnen zij beroep doen op hun interne preventieadviseur of milieucoördinator, indien die over de noodzakelijke expertise beschikt. Alle ander bouwtypes zonder werkgeverscontext zoals woningen en appartementen beschikken tot op heden nagenoeg nooit over een asbestinventaris. Asbestrisico's bleven dus tot op heden onopgemerkt voor gebouweigenaars én -gebruikers met alle gevolgen van dien, in het bijzonder bij renovaties. Aannemers die renovatie- of sloopwerken uitvoeren bij particulieren kennen wel reeds de werkgeversplicht om voor de werken een destructieve asbestinventaris op te maken.

De invoering van het asbestinventarisattest geldt alleen voor constructies die een risicobouwjaar hebben én voor mensen toegankelijk zijn. De auditsector zal de opmaak van een asbestinventaris bij overdracht maximaal combineren met de bestaande transactiegebonden inspecties van het EPC en de elektrische keuring om de gegevens van de Woningpas te vervolledigen. De opmaak bij overdracht vergt een niet-destructieve gebouwinspectie. Voor de gemeenschappelijke delen binnen de mede-eigendom is een apart asbestinventarisattest voorzien. Voor de opmaak en beschikbaarheid ervan wordt in het bijzonder voor de eerste overdrachten in een aangepaste regeling voorzien om de marktwerking niet te verstoren. Eens een geldig asbestinventarisattest beschikbaar is voor de gemeenschappelijke delen, kan dit bij elke privaatieve overdracht gebruikt worden. Voor particuliere eigenaars betekent de voorzien invoering van het asbestinventarisattest dat ze dit reeds ter beschikking kunnen stellen aan aannemers. De uitgespaarde kost kunnen aannemers in mindering brengen. Hetzelfde geldt voor de veiligheidscoördinator die ook het resterende asbestpassief moet opnemen in het post-interventiedossier. Bovendien zal bij de uitvoering van de renovatiewerken door de aannemer maar ook door de doe-het-zelver de voorafgaandelijke identificatie van de asbesttoepassingen via de asbestinventaris veel meer onvoorziene werf- en verwerkingskosten vermijden.

De inventarisatieplicht is cruciaal om gebouweigenaars te beschermen tegen asbestrisico's door hen te informeren en begeleiden. De koppeling van een asbestinventarisattest aan overdracht biedt een ideale mogelijkheid om het asbestinventarisattest in te zetten als communicatie-

instrument naar de nieuwe eigenaar. Het asbestinventarisatetest moet analoog aan het energierenovatie-advies in het Energieprestatiecertificaat advies geven over de juiste omgang, correcte verwijdering van asbesthoudende materialen en afval, inclusief een indicatie van de kostprijs. Dit kan gekoppeld worden aan het renovatieadvies in de Woningpas. Een bijkomend voordeel is dat door de informatieplicht een duidelijk kader wordt gecreëerd omtrent de aanwezigheid van asbest en verborgen gebreken en de rol van intermediairs zoals architecten, immo-makelaars en notarissen. Tegen uiterlijk 2032 beschikt elke gebouweigenaar over een asbestinventarisatetest. Ook bij verhuur biedt de beschikbaarheid van een asbestinventarisatetest immers een informerende meerwaarde en een bescherming van de huurders.

De OVAM voorziet in de ontwikkeling van een centrale, digitale databank voor de registratie van asbestinventarissen, de aflevering van asbestinventarisatetesten, de opvolging van het asbestpassief, en de ontsluiting naar andere digitale platformen zoals de Woningpas. Na een volledige en ontvankelijke ingave van de asbestinventarisgegevens door een asbestdeskundige, interne preventieadviseur of milieucoördinator genereert de OVAM via de databank een uniforme, locatiespecifieke rapportage onder de vorm van een asbestinventarisatetest. Gebouwen met werkgeverscontext moeten alleen hun bestaande asbestinventaris registreren indien deze volledig en actueel is.

Juridische en maatschappelijk noodzaak asbestinventaris:

- het informeren, sensibiliseren en beschermen van gebouweigenaars, gebouwgebruikers, toezichthouders en hulpdiensten: aanwezigheid, toestand, verwijderingsmethode, indicatieve verwijderingskost;
- het bieden van een duidelijk kader rond informatieplicht om misbruik omtrent verborgen gebreken bij overdracht te vermijden;
- het identificeren van risicosituaties en risicovolle asbesthoudende materialen;
- het faciliteren van selectieve verwijdering van (risicovolle) asbesthoudende materialen bij afbraak om zo verontreiniging van bodem, puinlagen en sloopafval te vermijden;
- het registreren en monitoren van het asbestpassief om gericht acties en middelen bij te sturen naar de grootste behoeften en knelpunten;
- het ontsluiten van asbestgegevens van woningen naar de woningpas;
- het ontsluiten van asbestgegevens van gebouwen naar de brandweer.

Het inventariseren en beoordelen van asbesttoepassingen vergt een gespecialiseerde expertise die gevalideerd en gecontroleerd moet worden via certificatie van de uitvoerende asbestinventariseerders. Een sectoraal kwaliteitsborgingssysteem zal instaan voor de certificering van asbestdeskundigen. Hiervoor wordt in samenwerking met de OVAM een standaard inspectieprotocol en certificatiereglement uitgewerkt. Dit moet de kwaliteit, uniformiteit, objectiviteit en reproduceerbaarheid borgen. Bij invoering zal ook aan sloopdeskundigen de voorwaarde opgelegd worden om deze certificatie te behalen en kan bekeken worden of ook een certificatie voor sloopdeskundigen opportuun is.

5.1.2. Verwijderingsplicht

5.1.2.1. *Versnelde verwijdering tegen 2034 en 2040*

De meest risicovolle asbesthoudende materialen omvatten enerzijds asbestcement dak- en gevelmaterialen, rook- en hemelwaterafvoerkanalen die zich aan de buitenzijde van het risicogebouw bevinden en anderzijds eenvoudig bereikbare niet-hechtgebonden asbesthoudende materialen. Wandpleisterwerk vormt hierop een uitzondering indien het geen verhoogd risico inhoudt. De mijlpaal 2034 vat de prioritaire asbesthoudende materialen die sowieso einde economische en technische levensduur zijn door de ouderdom, de staat van het bindmiddel, de verspreiding van asbestvezels en de gezondheidsrisico's naar bewoners en werknemers. De

eindmijlpaal 2040 omvat alle andere asbesthoudende materialen die een verhoogd risico vormen te verwijderen indien ze eenvoudig bereikbaar zijn.

Verwijderingsplicht publieke constructies

De overheid neemt het voortouw en toont de weg door haar gebouwen versneld asbestveilig te maken vanuit een voorbeeldfunctie.

Er worden decretale data vastgelegd voor een gefaseerde, versnelde verwijdering van risicovolle asbesthoudende materialen in publieke constructies. Dit omvat:

- de invoering van een mijlpaal 2034 waartegen de meest risicovolle asbesthoudende materialen in publieke constructies moeten verwijderd zijn;
- de invoering van een mijlpaal 2040 waartegen de andere risicovolle, eenvoudig bereikbare asbesthoudende materialen in publieke constructies moeten verwijderd zijn;

Het asbestveilig maken van publieke gebouwen en infrastructuur is belangrijk vanuit enerzijds het publiek toegankelijke karakter en anderzijds de voorbeeldfunctie die overheden vervullen. Er wordt geen asbestvrije maar een asbestveilige toestand beoogd, waardoor publieke gebouweigenaars niet verplicht worden om onnodig de bouwkundige integriteit van hun gebouw of aan te tasten.

Beleidsdoelstelling 2034 en 2040 voor niet-publieke constructies

Via het ondersteunende, flankerende beleid worden eigenaars van niet-publieke constructies maximaal aangemoedigd risicovolle asbesthoudende materialen tegen voormelde mijlpalen te verwijderen. Via het instrument van sectorprotocollen verankeren we maximaal de doelstellingen 2034 en 2040 voor de prioritaire doelgroepen. De OVAM voorziet in periodieke evaluaties van opvolgingsnota's naar de Vlaamse Regering om de voortgang van het afbouwbeleid te evalueren en de Vlaamse Regering nieuwe regelgevende of ondersteunende maatregelen voor te stellen indien het afbouwtempo niet volstaat om de beleidsdoelstellingen 2034 en 2040 te behalen.

5.1.2.2. Verwijderingsplicht bij werken

Om de instandhouding van asbesthoudende materialen te vermijden, voorzien we de decretale bepaling om gekoppeld aan het natuurlijke momentum van werken asbesthoudende materialen maximaal te verwijderen. Dit omvat:

- de invoering van een verwijderingsplicht van alle asbesthoudende materialen die bij werken eenvoudig bereikbaar worden.

Bij grote of kleine werken aan een constructie kunnen initieel ingesloten asbesthoudende materialen eenvoudig bereikbaar worden. In dat geval is het nodig dat deze asbesthoudende materialen worden verwijderd om instandhouding en verborgen insluiting te vermijden. Er wordt geen asbestvrije maar een asbestveilige toestand beoogd, waardoor gebouweigenaars niet verplicht worden om bijvoorbeeld onnodig de bouwkundige integriteit van hun gebouw aan te tasten. Alleen de asbesthoudende materialen die binnen het natuurlijke momentum van de werken eenvoudig bereikbaar worden, vallen onder de verwijderingsplicht.

5.1.3. Beheerplicht

De gebouweigenaar moet de resterende asbesthoudende materialen die niet eenvoudig bereikbaar zijn of geen risico vormen, veilig beheren in afwachting van een verwijdering bij toekomstig, geplande werken.

5.1.4. Sloopbeheer

De geïntegreerde aanpak van de asbestafbouw en het sloopbeheer zorgt voor een volledige tracering en beheer van asbest tijdens de gebruiksfase of bij de gehele of gedeeltelijke sloop van gebouwen en infrastructuur. Het vooraf identificeren en correct, selectief wegnemen van gevaarlijke stoffen zoals asbest is essentieel om de gezondheid van mens en milieu te vrijwaren, om de milieuhygiënische kwaliteit van gerecycleerde granulaten uit het steenachtig puin te verhogen en de transitie naar circulaire economie in de bouw te realiseren. In Vlaanderen geldt de verplichte opmaak van een sloopopvolgingsplan voor de gehele of gedeeltelijke sloop van infrastructuurwerken (> 250 m³), residentiële gebouwen (> 5.000 m³) en niet-residentiële gebouwen (> 1.000 m³) bij de aanvraag tot omgevingsvergunning sloop. Aanvullend voorziet dit actieplan in de invoering van een asbestinventarisatetest bij overdracht, ongeacht het bouwvolume, zodat bij aanvang van renovatie- of sloopwerken door een aannemer het asbestinventarisatetest een goede vertrekbasis vormt voor de reeds geldende werkgeversverplichting tot opmaak van een destructieve asbestinventaris bij werken. De invoering van een asbestinventarisatetest faciliteert mee de selectieve afbraak en inzameling van asbesthoudende materialen, in het bijzonder voor de kleinere, veelal residentiële gebouwen die buiten de bestaande verplichting van het sloopopvolgingsplan vallen. Het 'Eenheidsreglement voor gerecycleerde granulaten' legt de regels vast waaraan brekers en granulaten in Vlaanderen moeten voldoen en bevat de verplichting dat de brekers bij acceptatie en verwerking van puin een onderscheid moeten maken tussen puin met een laagmilieurisico-profiel (LMRP) en puin met een hoogmilieurisico-profiel (HMRP). De verplichting start op 24 augustus 2018. We voorzien in het bijzonder voor de kleinere afbraakwerven zoals woningen, in een monitoring van de markteffecten. We onderzoeken of de beschikbaarheid van een asbestinventarisatetest (destructieve variant) voor dergelijke sloopwerven een basis kan zijn voor een verwerking van het slooppuin aan een laagmilieurisico-profiel (LMRP).

5.2. Flankerend, ondersteunend beleid

Om flankerend aan de regelgeving de beleidsdoelstelling Asbestveilig Vlaanderen 2040 te realiseren, voorzien we in verschillende acties gegroepeerd onder vijf grote doelstellingen. Naast de klassieke ondersteuning via ontzorging en draagkrachtverhoging zal binnen het instrumentarium ook steeds de inzet van nudging en gedragsturende incentives maximaal meegenomen worden. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen de taken en instrumenten die binnen de bevoegdheid en regie van de OVAM vallen en deze die door andere entiteiten beheerd worden; de zogeheten transversale acties. Ondersteuning vanuit transversale instrumenten die beheerd worden binnen andere departementen en beleidsdomeinen blijkt uit de evaluatie van de doorstartfase en de input van de verschillende stakeholders cruciaal en een 'need to have' om flankerend aan het OVAM-instrumentarium de realisatie van het asbestafbouwbeleid en vooral actiebereidheid te garanderen. Deze transversale instrumenten staan intrinsiek in voor de ondersteuning, prefinanciering of subsidiëring van (energie)renovaties en gebouwinvesteringen. De focus ligt enerzijds op doelgroepen die de OVAM niet bestrijkt met haar instrumentarium (bv. bedrijven, grotere land- en tuinbouwbedrijven, bovenlokale entiteiten, publieke vennootschappen) en anderzijds op het cofinancieren van ontoereikende draagkracht voor de heraanlegkosten. Deze heraanlegkosten omvatten de kosten gerelateerd aan nieuwe materialen en de verbetering van de energieprestatie.

Voor deze transversale acties is de regie, uitvoering en trekkersrol niet binnen de OVAM voorzien. OVAM zal voor deze transversale acties alleen de rol van aanjager en facilitator opnemen. De opgegeven timing bepaalt zowel mee de prioriteit die de OVAM aan de acties wenst te geven als de haalbaarheid van realisatie. De realisatie van de transversale acties tegen 2022 betekent dat de beherende entiteit dan over een aangepast, startklaar instrument beschikt waarvoor via een

afzonderlijk traject in voorkomend geval de extra project- of werkingsmiddelen van de Vlaamse Regering werden bekomen. Het realiseren van de transversale acties vraagt evenwel heel wat voorbereidend overleg door en met de verschillende stakeholders.

In onderstaande tijdslijn is de realisatie van de verschillende acties schematisch weergegeven. Voornamelijk bij de transversale acties wordt het inwerking treden van de ondersteuningsmaatregel binnen de actie als effectief startpunt beschouwd. In 2022 is de opmaak van een tussentijdse evaluatie onder de vorm van een opvolgingsnota aan de Vlaamse Regering voorzien.

5.2.1. Informeren, sensibiliseren en educatie

5.2.1.1. Strategisch communicatieplan

Actie 1. Opmaken van een strategisch communicatieplan en doelgroepgerichte communicatie voor de transitie van het asbestbeleid naar een asbestafbouwbeleid.
Enmalig en vervolgens generiek – start 2018

We werken een overkoepelende communicatiestrategie uit als strategisch kader als basis voor de doelgroepgerichte communicatie door de OVAM (thought leader) en hiermee samensprekend door de diverse stakeholders. De gehele communicatiestrategie heeft als doel enerzijds draagvlak, sense-of-urgency en actiebereidheid te creëren bij gebouw eigenaars binnen de diverse doelgroepen zonder daarbij een paniecreactie teweeg te brengen. Anderzijds moet de communicatie, door afgestemd te zijn op de specifieke doelgroep, hen informeren over de voor hen beschikbare ondersteuning en hen begeleiden naar de oplossing.

De OVAM nam in 2016 de kerntaak asbest en het beheer over van de algemene website www.asbestinfo.be als centrale informatiewebsite voor asbest binnen de Vlaamse overheid. Naar aanleiding van de uitrol van het asbestafbouwbeleid en de nieuwe inzichten en kennis rond asbestproblematiek moet de website herwerkt en uitgebreid worden. De aanpak zal ook binnen het strategische communicatieplan vorm gegeven worden. De nieuwe website moet de functie

vervullen van overkoepelend informatieplatform en van toegangskloket naar de doelgroep specifieke dienstverlening en instrumenten van de OVAM binnen het asbestafbouwbeleid.

Samenspoend met de herlancering van de website voorzien we ook de herlancering of initiatie van bestaande of nieuwe doelgroep specifieke brochures als fysieke, laagdrempelige drager complementair aan de algemene website. De focus ligt hierbij op de prioritaire doelgroepen en professionelen: residentieel, scholen, landbouw, dakwerkers, enz.

Doelgroep: alle

Scope: communicatieplan

Rol OVAM: trekker

Belangrijkste actoren en stakeholders: specifiek beherende entiteiten of departementen per doelgroep, specifiek vertegenwoordigende entiteit of (private) federaties per doelgroep, bouwsector, vastgoedsector, het Lokaal Gezondheidsoverleg (Logo), het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid, de medisch milieukundigen bij de Logo's, het departement Omgeving, het Vlaams Instituut Gezond Leven, het Steunpunt Milieu & Gezondheid, VVSG en het Agentschap Informatie Vlaanderen.

5.2.1.2. Ondersteunen van sectorinitiatieven op het vlak van communicatie

Actie 2. Ondersteunen van sectorinitiatieven voor communicatie rond het asbestafbouwbeleid en veilig omgaan met asbest.
Generiek – start 2018

We ondersteunen de vragen en initiatieven vanuit de sector voor communicatie naar professionele doelgroepen of doelgroepspecifieke gebouwgebruikers. We zetten onze kennis en expertise rond het beleid en de nieuwe inzichten in om te vertalen naar de doelgroepen. In het verleden werden reeds aanvragen voor ondersteuning gesteld inzake:

- Organisatie van een asbestcongres: Een periodiek sectoraal Vlaams asbestcongres richt zich op professionele actoren binnen overheden, milieu-, vastgoed-, bouw- en gezondheidssector uit Vlaanderen, België of buurlanden.
- Opmaak educatief pakket afgestemd op de doelgroep: Het doel van een educatief 'asbest pakket' is om de meest voorkomende asbesthoudende toepassingen sectorspecifiek in de daartoe reeds voorziene opleidingscentra op een veilige maar realistische manier zo te etaleren zoals ze in werkelijkheid vaak in gebouwen, woningen of installaties door de betreffende doelgroep zullen worden aangetroffen.

Analoog aan de OVAM-lespakketten "Zwerfvuil" en "Sloop ze!" bekijkt de OVAM samen met andere stakeholders de behoefte en opportuniteit voor de ontwikkeling van een basis lespakket "asbest". Het basis lespakket kan vrijwillig door vakleraars binnen al dan niet technische vakopleidingen in het middelbaar of hoger onderwijs ingezet worden.

- Asbestopleidingen voor medewerkers en toezichthouders van lokale besturen: De OVAM biedt deze opleidingen voor lokale besturen aan sinds 2017 in samenwerking met asbestdeskundigen. Private werknemers en professionelen kunnen over specifieke, geschikte asbestopleidingen beschikken in de private vakopleidingscentra en behoren niet tot de doelgroep. De inhoud van de OVAM asbestopleiding bestaat uit specifieke modules samengesteld voor de noden van deze doelgroep. Zo komen ondermeer ook de OVAM-specifieke leidraden 'asbestbranden' en 'handhaving op asbestincidenten' (hoe verloopt handhaving, welke wetgeving kan men gebruiken,...) aan bod. De OVAM bekijkt de mogelijkheden van varianten van de bestaande opleidingsformules voor meer specifieke doelgroepen zoals medewerkers van recyclagecentra, technisch personeel van reinigingsdiensten, enz. en bekijkt de mogelijkheden om samen met andere overheden/opleidingscentra ook voldoende aandacht te geven aan praktijksimulatie en voldoende assertief handelen in het kader van handhaving.

- ...

Ook voor andere toekomstige vragen en initiatieven bekijkt de OVAM waar zij verder ondersteuning kan bieden.

Doelgroep: alle

Scope: communicatie-initiatieven

Rol OVAM: facilitator

Belangrijkste actoren en stakeholders: opleidingscentra, sectorfederaties, specifiek beherende entiteiten of departementen per doelgroep, specifiek vertegenwoordigende entiteit of federatie per doelgroep, het Lokaal Gezondheidsoverleg (Logo), het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid, de medisch milieukundigen bij de Logo's, het departement Omgeving, het Vlaams Instituut Gezond Leven, het Steunpunt Milieu & Gezondheid, VVSG, VVP en het Agentschap Informatie Vlaanderen.

5.2.1.3. *Optimalisering loketfunctie*

Actie 3. Optimaliseren loketfunctie in afstemming met de gewestelijke infolijn 1700 en de decentrale info-loketten bij de lokale besturen en uitbreiden van het centraal loket klantenbeheer binnen de OVAM.

Generiek – start 2018

De uitrol van het asbestafbouwbeleid vergt een verdere uitbouw van huidige klantendiensten zodat zij kunnen fungeren als eerstelijnsloket voor burgers, overheden en professionelen met gespecialiseerde vragen over regelgeving, ondersteuning en handhaving. De loketfunctie omvat zowel een telefonische als digitale informatieverstrekking. Dit gebeurt complementair in afstemming met de infolijn 1700 van Informatie Vlaanderen maar ook met de decentrale eerstelijnsloketten bij lokale besturen voor de thema's wonen, renovatie, gezondheid, milieu... . Infolijn 1700 vervult een eerstelijns loketfunctie voor de standaardvragen o.b.v. FAQ-scripts. Meer specifieke vragen over het asbestbeleid, de OVAM-instrumenten en - in de toekomst - de bevraging van de centrale databank asbestinventarisatie dienen opgevangen te worden binnen het OVAM loket klantenbeheer. Dit klantenbeheer fungeert nu sinds 2016 reeds als gespecialiseerd, centraal milieubeleidsaanspreekpunt en informatieknooppunt asbest voor de Vlaamse overheid.

Doelgroep: alle

Scope: helpdesk, informatieloket

Rol OVAM: trekker, beheerder

Belangrijkste actoren en stakeholders: 1700 lijn, Lokaal Gezondheidsoverleg (Logo), het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid, de medisch milieukundigen bij de Logo's, het departement Omgeving, het Vlaams Instituut Gezond Leven, het Steunpunt Milieu & Gezondheid, VVSG en het Agentschap Informatie Vlaanderen

5.2.2. *OVAM instrumenten om een versnelde asbestafbouw te ondersteunen*

De OVAM nam in 2016 binnen de Vlaamse overheid de kerntaak asbest over van het toenmalige departement LNE waaronder de opvolging van het Vervolgactieplan asbest van 2014. Gezien de transitie en verbreding vanuit het huidige asbestbeleid naar een asbest**afbouw**beleid, integreert het Actieplan asbestafbouw de behoeften en acties van het bestaande 'Vervolgactieplan asbest' van 2014.

De OVAM voorziet voor het asbestafbouwbeleid in instrumenten die in het bijzonder focussen op het ondersteunen van de inventarisatie, ontmanteling, inzameling en verwerking van de binnen

het asbestafbouwbeleid prioritair te verwijderen asbesthoudende materialen bij de prioritaire doelgroepen:

- fase renovatie: ontmantelingsfase (asbestgerelateerde meerkosten)
- prioritaire asbesthoudende materialen: asbestcement dak- en gevelbekleding, rook- en hemelwaterafvoerkanalen, niet-hechtgebonden asbesttoepassingen met uitzondering van wandpleister in goede staat;
- prioritaire doelgroepen: residentieel, scholen, publieke gebouwen en land- en tuinbouw.

In de ontmantelingsfase situeren zich voor gebouweigenaars de asbestgerelateerde meerkosten. Het OVAM-instrumentarium gaat sterk uit van het subsidiariteitsprincipe, het aanjagen en ondersteunen van de overheid als voorbeeldfuncti, en besteedt in het bijzonder ook aandacht aan een differentiatie naar socio-economisch, kwetsbare eigenaars.

5.2.2.1. Ondersteunen lokale besturen en publieke instellingen

Actie 4. Ondersteunen van vragen vanuit de lokale besturen en publieke instellingen met als doel het stellen van een voorbeeldfunctie inzake asbestafbouw richting 2040
Generiek – start 2018

Binnen de diverse taken en bevoegdheden is het voor lokale besturen niet evident de expertise te bezitten over de complexe regelgeving en marktwerking van de asbestsector. De OVAM wil, vanuit de reeds opgebouwde expertise ingaan op de noden vanuit de verschillende overheden, en samen met lokale besturen bepaalde initiatieven uitwerken. De OVAM engageerde zich reeds inzake:

- het aanbieden van standaardbestekken en opdrachtcentrales: lokale besturen beschikken op die manier laagdrempelig over een correcte basis naar selectie- en gunningscriteria om autonoom via overheidsopdrachten asbestdeskundigen, aannemers en erkend asbestverwijderaars aan te stellen;
- het bevorderen van geïntegreerde aanpak binnen de dienstverlening van Eandis en het VEB naar respectievelijke lokale besturen en publieke instellingen: dit omvat een ontzorgende dienstverlening om energiebesparende maatregelen in combinatie met asbestverwijdering uit te voeren aan overheidsgebouwen;
- het evalueren van de mogelijkheden om asbestafbouwinitiatieven en -ondersteuning te koppelen aan de Burgemeesterconvenanten: dit omvatten het benutten van kansen om tot geïntegreerde aanpak van asbestafbouw en energetische ingrepen te komen. De OVAM wil dan ook met de lokale besturen en VVSG verder afstemmen in welke mate het asbestafbouwbeleid kan aansluiten bij de opgemaakte, lokale klimaatplannen;
- het afsluiten van sectorprotocollen: een sectorprotocol biedt specifiek voor prioritaire doelgroepen die overkoepelend een beherende of financierende publieke entiteit kennen zoals scholen, zorginstellingen en sociale huisvestingsmaatschappijen, een samenwerkingskader toegespitst op hun specifieke problematiek om de realisatie van de asbestafbouwbeleidsdoelstellingen te halen. Flankerend aan hun reguliere financiering voor gebouwinvesteringen en energierenovaties, en aanvullend op de ondersteuning via asbestafbouwprojecten van lokale besturen, focust de OVAM binnen sectorprotocollen in eerste instantie op ondersteuning van een versnelde asbestinventarisatie voorafgaand aan verwijdering.

Ook voor andere toekomstige vragen en initiatieven bekijkt de OVAM waar zij verder op inzet en welke rol zij hierin verder opneemt.

Doelgroep: lokale besturen, publieke instellingen

Scope: asbestinventarisatie, prioritaire asbesthoudende materialen mijlpaal 2034: asbestdaken en –gevels, gipsisolatie CV-leidingen

Rol OVAM: facilitator

Belangrijkste actoren en stakeholders: VVSG, Eandis en VEB, AGION, GO!, Onderwijs Vlaanderen, universiteiten, hogescholen, VIPA, VVH en VMSW, WTCB, VVSG

5.2.2.2. *Versnellingsprotocol nutsmaatschappijen*

Actie 5. Evalueren van de opportuniteit van een versnellingsprotocol nutsmaatschappijen als afsprakenkader voor de versnelde uitfasering en verwijdering van asbesthoudende nutsleidingen.
Enmalig – start 2020

Er zijn in Vlaanderen volgens de huidige inschattingen nog bijna 40.000 km asbestcement nutsleidingen. Het gaat hierbij voornamelijk over drinkwaterleidingen (bijna de helft) maar ook rioleringen en gasleidingen. De omvang van asbestcement rioleringen is het minst gekend/betrouwbaar omdat deze gegevens in het verleden niet systematisch werden bijgehouden en nutsmaatschappijen zonder beschikbaarheid van gegevens het historische beheer van het rioleringsstelsel door steden en gemeenten hebben overgenomen.

De aanwezigheid van deze asbestcement nutsleidingen in de ondergrond vormt geen onmiddellijk blootstellingsrisico maar bij graafwerken ontstaan wel steeds potentieel risico's op beschadiging, verspreiding van asbestcementafval of blootstelling aan asbestvezels. In het bijzonder asbestcement rioleringsbuizen kennen ook zelf een afname in kwaliteit door veroudering. Een versnelde afbouw van asbesthoudende nutsleidingen binnen de scope van het asbestafbouwbeleid is niet haalbaar omwille van de zware financiële implicaties en de maatschappelijk hinder voor mobiliteit en omwonenden. De drinkwaterleidingen zijn momenteel vaak nog in gebruik maar worden door de drinkwatermaatschappijen binnen een uitfaseringsbeleid (buiten gebruikstelling) stelselmatig vervangen. Een vervanging houdt regelmatig in dat de oude asbestcement leiding wordt afgekoppeld en verlaten, met plaatsing van een parallelle, nieuwe kunststofleiding zonder de oude te verwijderen.

Toch geeft artikel 5.3.8.2 van het VLAREMA nu al de voorwaarden voor het beheer van kabels en leidingen en reguleert dus wanneer verlaten asbesthoudende nutsleidingen moeten verwijderd worden. Gezien voor asbesthoudende materialen hergebruik verboden is, geldt de meest prioritaire actie "het wegnemen van de zichtbare leiding in de opengebroken sleuf". Uit praktijkvoorbeelden zien we dat voorafgaand aan werken, nutsmaatschappijen de detectie van asbesthoudende leidingen voorzien en de verwijdering ook financieel inplannen, maar dat bij de feitelijke uitvoering door de opdrachthoudende aannemer of onderaannemer, de effectieve verwijdering zeker niet systematisch gebeurt. Het ontbreekt hierbij soms aan controle of opvolging door de opdrachtgever. Hierdoor worden kansen gemist om op een kosten-baten manier de asbesthoudende nutsleidingen te verwijderen en blijft het ondergrondse openbaar domein opgezadeld met verlaten asbestcement leidingen of restanten.

We willen met de betrokken nutsmaatschappijen een duidelijk afsprakenkader als "versnellingsprotocol" afsluiten naar een haalbaar uitfaseringstempo van asbesthoudend nutsleidingen en een versnelde effectieve verwijdering van verlaten asbesthoudende nutsleidingen. Pistes hierin zijn:

- afbakening van minimale inspanningen in het gabarit (opengebroken sleuf) om asbestcement-leidingen bloot te leggen en weg te nemen, zeker vanuit hun voorbeeldrol naar private ondernemingen die met hen samen werken;
 - finale streefdatum voor buitengebruikstelling van asbestcement drinkwaterleidingen;
- Parallel hiermee zullen in de nodige wetgevende verduidelijkingen voorbereid en doorgevoerd worden.

Doelgroepen: nutsmaatschappijen

Titel: Actieplan asbestafbouw 'Asbestveilig Vlaanderen 2040'

Auteur: OVAM

Scope: asbestcement nutsleidingen

Rol OVAM: trekker

Belangrijkste actoren en stakeholders: VVSG, VRN, Aquaflanders

5.2.2.3. *Projectsubsidies asbestafbouwprojecten - lokale besturen*

Actie 6. Voorzien van projectsubsidies en projectbegeleiding voor lokale besturen voor de organisatie van asbestafbouwprojecten. Deze asbestafbouwprojecten ondersteunen het inventariseren, ontmantelen, inzamelen en verwerken van asbesthoudende materialen volgens de best beschikbare instrumentformules.

Generiek – start 2018

Doorheen de doorstartfase 2015-2018 merkte de OVAM dat steeds meer steden, gemeenten of intercommunales spontaan initiatieven namen tot lokale asbestverwijdering (en eventuele lokale asbestafbouwplannen). Daarbij vroegen zij aan de OVAM ondersteuning voor expertise en begeleiding bij de organisatie hiervan. De groeiende bewustwording bij lokale besturen en burgers over de baat van versnelde asbestverwijdering is een positief en duidelijk signaal. Ook het inbouwen van kwaliteitscontrole via asbestdeskundigen is essentieel om een zorgvuldige asbestverwijdering te bewaken.

Om de efficiëntie en werkbaarheid te bewaken voor zowel de lokale besturen als de OVAM, wordt maximaal gestreefd naar ontzorgende, ondersteunende en intergemeentelijke asbestafbouwprojecten. De OVAM voorziet voor het Vlaamse gewest in regionale projectbegeleiders die de lokale besturen en alle betrokken actoren begeleiden in het opzetten en organiseren van de asbestafbouwprojecten. De projectbegeleiders zijn eerstelijns aanspreekpunten die faciliteren maar ook de correcte inzet van de projectmiddelen bewaken. Uit de verworven praktijkervaringen zullen de best beschikbare instrumenten waar nodig bijgestuurd worden. De OVAM voorziet parallel hieraan in draaiboeken, leidraden, sjablonen standaardbestekken en brochures 'veilig ontmantelen'.

Het 'besluit van de Vlaamse Regering betreffende de subsidiëring van de bepaalde werken, leveringen en diensten die in het Vlaamse Gewest door of op initiatief van lokale besturen of ermee gelijkgestelde rechtspersonen worden uitgevoerd' bepaalt het principe, de maximumbedragen en de berekeningswijze van de subsidiëring. Bij wijziging van het "ministerieel besluit houdende vaststelling van nadere regels voor de subsidiëring van bepaalde werken, leveringen en diensten die in het Vlaamse Gewest door of op initiatief van lokale besturen worden uitgevoerd" is een uitgebreidere lijst aan subsidiëerbare asbestafbouwprojecten en kosten voorzien. Een lokaal bestuur kan autonoom een versnellingsbeweging genereren op eigen grondgebied met een bijhorend financieel interessant (via subsidies vanuit de OVAM) en ontzorgend aanbod voor de deelnemende burger. Ook kunnen dergelijke initiatieven ingeschoven worden in de werking van 'asbestafbouwconsortia' (actie 7).

Subsidiëerbare asbestafbouwprojecten

1. samenkoopformules asbestanalyses, en –inventarisatie¹
2. bronophalingsformules voor inzameling asbestcement
3. samenkoopformules asbest dak- en gevelrenovaties
4. samenkoopformules voor de verwijdering van niet-hechtgebonden asbesttoepassingen in woningen en appartementen

¹ Voor de periode 2019-2020 ligt focus op specifieke analyses, volledige gebouwinventarisaties vanaf in werking treden asbestinventarisatietest, voorzien in 2021

Subsidiabele kosten

1. projectcoördinatie
2. inzameling en verwerking van asbestcement afval
3. bronverpakking asbestcement afval voor veilige afvoer naar recyclagepark
4. tot 50% cofinanciering verwijdering van losgebonden asbesttoepassingen in woningen en appartementen
5. externe asbestdeskundige voor kwaliteitscontroles en asbestinventarisaties
6. externe bouwtechnische expertise

De OVAM destilleerde uit de evaluatie van haar proefprojecten een aantal 'best practices' van instrumenten die lokale besturen kunnen hanteren binnen asbestafbouwprojecten. Lokale besturen kunnen vertrekken van deze beproefde basisformules asbestafbouwprojecten maar mogen ook varianten uitwerken. Het staat een lokaal bestuur eveneens vrij ambitieuzere beleidsdoelstellingen voorop te stellen dan de decretale mijlpalen die werden vooropgesteld.

Asbestanalyse en -inventarisatie:

1) Samenkoopformule asbestanalyse en asbestinventarisatie.

Tot aan de periode van de inwerkingtreding van het asbestinventarisatetest (2021-'22) ligt de focus eerder op asbestanalyses in functie van de identificatie van de prioritaire asbesttoepassingen: niet-hechtgebonden asbesttoepassingen of asbestverdachte dak- en gevelbekleding. Begin jaren '90 werden immers parallel ook asbestvrije leien en golfplaten geproduceerd. Lokale besturen stellen één of meerdere asbestlabo's en/of asbestdeskundigen aan via een raamcontract, opdrachtcentrale of samenkoopformule. Inwoners kunnen tegen een voordeeltarief een asbestanalyse bekomen of een asbestinventarisatie van hun eigendom(men) laten uitvoeren. Dit om de noodzaak tot deelname aan asbestafbouwprojecten te onderzoeken. Oudere plaatsingsjaren van vezelcement dak- en gevelbekleding zijn in regel de facto asbesthoudend en hoeven geen monsternamen en analyse.

Vanaf de inwerkingtreding van het asbestinventarisatetest zal de OVAM een projectcall organiseren voor projecten asbestinventarisatie. Hierbij beschikken lokale besturen ook over de opportuniteit om asbestinventarisatetesten te hanteren bij verdere asbestafbouwprojecten als indicatie van toekomstige transport- en verwerkingskosten en mogelijke volumekortingen in samenkoopformules. Het blijkt uit proefprojecten dat asbestinventarisatie meteen ook ontzorgingsvragen tot veilige verwijdering genereert bij de projectdeelnemers.

Ontmanteling, inzameling en verwerking:

1) Het aanbieden van verschillende formaten asbestzakken of inpakfolie gecombineerd met infobrochure en pakket persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's) voor veilige aanlevering van kleine hoeveelheden asbestafval op recyclageparken.

Voor een veiligere toelevering (transport en laden in asbestcontainer) van kleinere hoeveelheden van hechtgebonden asbestafval op recyclageparken, kan de afvalintercommunale opteren voor het aanbieden van asbestzakken of asbestfolie (voor onregelmatige, onhandige vormen). De folie en zakken zijn reeds courant beschikbaar in de gespecialiseerde handel. De zakken kunnen ook aangeboden worden in een pakket met een infobrochure voor veilige ontmanteling en een set persoonlijke beschermingsmiddelen. Het gebruik van zakken of inpakfolie vermijdt emissie van asbestvezels tijdens het transport en het lossen en laden op het recyclagepark zelf. Deze

maatregelen ter beperking van verspreiding van asbesthoudend stof, zullen ook verduidelijkt worden in de actualisatie van de omzendbrief 'inzameling van asbestcement op recyclageparken'.

2) Het aanbieden van asbestzakken in combinatie met info-brochure en pakket PBM (persoonlijke beschermingsmiddelen) en met ophaalformule aan huis

Voor het inzamelen van asbestcement materialen met grotere afmetingen zoals golfplaten of omheiningsspalen of het inzamelen van grotere hoeveelheden, kan beter ingezet worden op een ophaalformule aan huis. Dit vermijdt onnodige blootstellingsrisico's door het breken of onzorgvuldig transporteren naar het recyclagepark. Het lokaal bestuur of de afvalintercommunale voorziet in speciaal aangepaste, scheurbestendige dubbelwandige, afsluitbare platenzakken of 1 m³ zakken (voor andere materialen dan golfplaten) die aangeboden worden met een pakket PBM's en een infobrochure. Analoog aan formules voor de ophaling van huisvuil gebeurt de ophaling op afroep of op vaste dagen op een makkelijk toegankelijke plaats aan de straatzijde. Voor deze ophaling kan het lokaal bestuur externe inzamelaars, afvalstoffenhandelaars of – makelaars inzetten.

3) Het aanbieden van een lever- en ophaaldienst voor containers met bigbag voor grotere hoeveelheden hechtgebonden asbestafval, die al dan niet door een aannemer werden ontmanteld. Aan de aanvragers wordt ook een info-brochure bezorgd.

Voor de ophaling van asbesthoudende dak- of gevelbedekking van grotere gebouw(del)en, zoals loodsen, stallen, schuren of schoolgebouwen, volstaan de hierboven benoemde platenzakken voor asbestcement niet. In deze gevallen kan beter voorzien worden in een lever- en ophaaldienst van (een) container(s) met bigbag. Bij aanvraag krijgt men ook een infobrochure die toelaat om zelf correct te verwijderen of in voorkomend geval de correcte werkmethode van de dakaannemer op te volgen.

4) Samenkoopformule voor een totaaltraject ontmanteling, inzameling en heraanleg voor de renovatie van asbestcement daken en gevels.

Lokale besturen kunnen ook kiezen voor samenkoopformules voor dak- en gevelrenovatie gecombineerd met een bronophalingsformule. De inzetbaarheid ervan is waardevol vanuit ontzorging en begeleiding voor socio-economische zwakkere doelgroepen, maar alleen succesvol mits voldaan wordt aan randvoorwaarden zoals de (beperkte) omvang van het projectgebied, de uniformiteit van de werken en het voorzien van kwaliteitscontroles. De meeste gebouweigenaars willen zelf instaan voor de regie van de ontmanteling en vooral de heraanleg met maatwerk via de zelf gekozen aannemer. In essentie bestaat een samenkoopformule uit het contracteren van een pool van bekwame dakaannemers die voldoen aan de selectiecriteria (bijv. werknemers attest eenvoudige handelingen). Projectdeelnemers kunnen uit deze pool individuele offertes op maat aanvragen. Het asbestafval wordt via een bronophalingsformule ingezameld en verwerkt. Voor de uniforme werken (golfplaten, straat- en wijkrenovaties) kan naast het ter beschikking stellen van een pool aannemers ook met een standaardbestek met eenheidsprijzen gewerkt worden. Hiermee kan door het schaalvoordeel volumekorting (nieuwe materialen) aangeboden worden aan de deelnemers. Het is aangewezen dat binnen dergelijke projecten een asbestdeskundige wordt aangesteld en eventueel een bouwtechnische expertise betrokken wordt voor enerzijds de selectie van deze aannemers en anderzijds de steekproefsgewijze controle op de correcte uitvoering.

Gezien vaak de overlap of behoefte bestaat naar energetische ingrepen (isolatie, zonnepanelen,...) na asbestverwijdering (heraanlegfase) kan men asbestafbouwprojecten verbreden tot zogenaamde "getrapte (samenkoop)projecten" (Actie 10).

5) Samenkoopformules voor de gegroepeerde verwijdering van niet-hechtgebonden asbesttoepassingen (vnl. leidingisolatie) bij particulieren.

De verwijdering van niet-hechtgebonden asbesttoepassingen bij particulieren blijkt een belangrijk marktknelpunt dat illegale verwijderingen in de hand werkt. De belangrijkste toepassing betreft asbesthoudende gipsisolatie rond CV-leidingen. De ontmanteling mag alleen uitgevoerd worden door een erkend asbestverwijderaar. De gemiddelde verwijderingskost voor bijvoorbeeld leidingisolatie bij stookinstallaties bedraagt al snel 7500 € per woning. Particulieren haken af door enerzijds de complexiteit van de regelgeving of anderzijds wanneer ze de hoge offerteprijzen onder ogen krijgen. Soms tekenen ze op de offertes in, maar leiden de hoge prijzen na uitvoering van de asbestverwijdering tot wanbetalingen. Hierdoor schrijven erkend asbestverwijderaars geen offertes meer uit en nemen ze quasi geen particuliere opdrachten meer aan. Het aanbieden van een samenkoopformule biedt de particuliere eigenaar een integrale ontzorging voor het ganse traject, kwaliteitsborging van de uitvoering én een essentiële verhoging van de draagkracht door aanvullende cofinanciering. Voor de erkend asbestverwijderaar maakt de schaalgrootte en het gegeven van prefinanciering de particuliere opdracht wel interessant en is er garantie op uitvoering en betaling.

Gezien de hoge kostprijs per locatie blijkt een flankerende cofinanciering van minimaal 30% en voor beschermde afnemers 50% aangewezen, om de draagkracht bijkomend te waarborgen. Dit kan opgenomen worden vanuit het lokale projectinitiatief en aanvullend ondersteund worden vanuit lokale of gewestelijke renovatiepremies, in het bijzonder indien de werken gecombineerd worden met een vernieuwing van de stookinstallatie met verbetering van de energieprestatie.

Het project vergt de aanstelling van een asbestdeskundige voor de identificatie van het asbesthoudende karakter, de voorbereiding van de individuele offertevraag en de opvolging van de correcte uitvoering.

Doelgroepen: residentieel en sociale huisvesting, jeugd- en sportverenigingen, lokale publieke gebouwen en scholen, land- en tuinbouwers, zelfstandige professionelen en kleine ondernemingen.

Scope asbesttoepassingen: prioritaire asbesthoudende materialen mijlpaal 2034: asbestdaken en –gevels, losgebonden asbesttoepassingen

Rol OVAM: beheerder, facilitator

Belangrijkste actoren en stakeholders: VVSG, Interafval

5.2.2.4. *Ondersteuning private marktinitiatieven*

Actie 7. Stimuleren van de organisatie van en begeleiden van “asbestafbouwconsortia”.
Generiek – start 2020

Binnen het ondersteunend beleid voor het asbestdakenverbod 2024 ontstonden er in Nederland samenwerkingsverbanden, zogeheten ‘consortia’ tussen private ondernemers al dan niet onder toezicht of begeleiding van lokale overheden naar het voorbeeld van www.asbestschakel.nl. Deze samenwerkingsverbanden vanuit private marktinitiatieven hebben als doel om gebouweigenaars een totaalbegeleiding en ontzorging aan te bieden doorheen het ganse complexe traject van asbestverwijdering tot en met heraanleg en al dan niet in verdere combinatie met energetische ingrepen. De verschillende partners en experts kunnen bestaan uit centra duurzaam bouwen, asbestdeskundigen, aannemers, bouwmaterialproducenten, architecten, enz. maar ook private kredietverstrekkers en verzekeraars voor het aanbieden van een gunstige formule van renovatielening binnen de project- of consortiawerking. Verschillende kredietverstrekkers bieden vandaag de dag reeds, flankerend aan de Vlaamse energielening, zogenaamde groene of duurzame leningen aan om energierenovatie te ondersteunen. Een integrale benadering als duurzame

renovatielening inclusief asbestafbouw lijkt logisch. De werking van dergelijke asbestafbouwconsortia kan parallel of geïntegreerd met de door de OVAM gesubsidieerde asbestafbouwprojecten gebeuren.

Doelgroep: alle

Scope: prioritaire asbesthoudende materialen mijlpaal 2034: asbestdaken en –gevels, niet-hechtgebonden asbesttoepassingen

Rol OVAM: actor

Belangrijkste actoren en stakeholders: sectorvertegenwoordigers doelgroepen, sectorfederaties uit de milieu- en bouwsector, WTCB

Actie 8. Initiëren van een sectoraal ‘asbestveilig charter’ vanuit een maatschappelijk verantwoord ondernemen ter ondersteuning van een kwalitatieve en betaalbare asbestverwijdering.

Enmalig – start 2022

Vanuit een maatschappelijk verantwoord ondernemen kan de lancering van een zogeheten “asbestveiligcharter” bijdragen aan de realisatie van een veilig, kwaliteitsvol en betaalbaar asbestafbouwbeleid. Deelnemende aannemers, bouwhandels, doe-het-zelf ketens, materiaalproducenten, immo-, bouw-, renovatiewebsites en -platformen, ... nemen binnen dit charter extra engagementen op rond asbestveiligheid binnen hun werking of dienstverlening of bieden kortingen op diensten of asbestvrije heraanlegmaterialen. Het charter biedt hen als deelnemer marktvisibiliteit (bv. gebruik label) en profilering vanuit maatschappelijk verantwoord ondernemerschap.

Voorbeelden:

- een deelnemende doe-het-zelf keten biedt aan gunstige tarieven asbestafbouwpakketten aan bestaande uit een brochure en PBM’s (tyvec wegwerpoverall + FP3 mondkmaskers + wegwerphandschoenen) of fixeermiddelen (doe-het-zelf eenvoudige handelingen);
- een bouwhandel informeert systematisch haar klanten inzake asbestveiligheid (bv. via de verdeling van brochures);
- een deelnemende producent van dak- en gevelbekleding biedt kortingen bij afname van haar producten in het kader van een asbestdak- of gevelrenovatie;
- een deelnemende aannemer eenvoudige handelingen neemt engagementen op naar extra veiligheidsmaatregelen om binnen zijn werven volgens de nieuwste inzichten asbestveilig te werken;
- aannemers bieden een korting op de factuur voor uitvoering van werken bij particuliere eigenaars die reeds over een asbestinventarisatetest beschikken.
- een informatie- of forumwebsite (verbouwen, immo,...) biedt haar bezoekers informatie rond zorgvuldig handelen met asbest via artikels, pop-up meldingen of duidingen bij thema’s met intrinsiek asbestrisico.

Doelgroep: alle

Scope: vnl. hechtgebonden asbesthoudende materialen

Rol OVAM: facilitator

Belangrijkste actoren en stakeholders: VCB, Bouwunie, Febin, Comeos, “The Shift – het duurzaamheidsnetwerk van België”

Actie 9. Initiëren van sectorprotocollen met prioritaire sectoren.

Enmalig – start 2022

Een sectorprotocol biedt specifiek voor prioritaire doelgroepen zoals de landbouw met een overkoepelende sectorale vertegenwoordiging een samenwerkingskader toegespitst op hun

specifieke problematiek om de realisatie van de asbestafbouwdoelestellingen te halen. Het sectorprotocol omvat sectorengagements om deze doelestellingen te behalen binnen een gedifferentieerd ondersteuningskader. De ondersteuning omvat zowel OVAM instrumenten als transversaal beheerde instrumenten.

Doelgroep: prioritaire private sectoren

Scope: asbestinventarisatie, prioritaire asbesthoudende materialen mijlpaal 2034

Rol OVAM: facilitator

Belangrijkste actoren en stakeholders: sectorfederaties

5.2.3. Transversale instrumenten om een versnelde asbestafbouw te ondersteunen

Ondersteuning vanuit transversale instrumenten die beheerd worden binnen andere departementen en beleidsdomeinen is een absolute 'need to have'. OVAM begeleidt mee de uitwerking op vraag en initiatief van de verschillende sectoren en actoren om flankerend aan het OVAM-instrumentarium de realisatie van het asbestafbouwbeleid te garanderen. Deze instrumenten die reeds intrinsiek instaan voor de ondersteuning, prefinanciering of subsidiëring van (energie)renovaties en gebouwinvesteringen dienen bijkomend vormelijk en/of budgettair verruimd te worden. In stappen van een laag naar een hoger effect omvat dit:

1. tekstuele duiding binnen respectievelijke communicatiedragers over asbestrisico's en aandachtspunten bij renovatie (ontmantelingsfase);
2. versoepeling van de (instap)voorwaarden ten gunste van asbestverwijdering;
3. budgettaire verruiming voor extra cofinanciering van:
 - o heraanleg van asbest dak- en gevelbekleding al dan niet met combi zonnepanelen;
 - o asbestverwijdering bij de sloop van verwaarloosde of leegstaande (landbouw)bedrijfsgebouwen;
 - o verwijdering van niet-hechtgebonden asbesttoepassingen (vnl. bij particulieren).

De belangrijkste opportuniteiten en meerwaarde situeren zich daar waar enerzijds de asbestproblematiek een weerslag heeft op andere Vlaamse beleidsdoelestellingen en waar anderzijds kansen liggen op geïntegreerde stimuli en win-win situaties. De invoering van het asbestinventarisatetest en het sloopopvolgingsplan vormt hierbij een objectieve vertrekbasis omdat het per gebouwlocatie het asbestpassief identificeert en kwantificeert. Een heroriëntering van de middelen binnen het bestaand transversaal instrumentarium of een uitbreiding van het bestaand instrumentarium met extra middelen vormt tevens het voorwerp van een aparte beslissing in 2021 of van de opvolgingsnota in 2022.

5.2.3.1. Geïntegreerde aanpak asbestafbouw en energierenovatie

Actie 10. Stimuleren van de organisatie van getrapte groepsaankopen of projecten die asbestafbouw combineren met verbetering van de energieprestatie en het voorzien van hernieuwbare energie. Evalueren van de mogelijkheid van toevoeging van een extra dataset voor asbesthoudende daken op de Zonnekaart.

Generiek – start 2018

De grootste asbestproblematieken situeren zich net rond die gebouwdelen waar de belangrijkste energieprestatiewinsten te behalen zijn: de buitenschil (asbestdaken en –gevels) en de stookinstallatie (gipsisolatie CV-leidingen). De asbestproblematiek remt de voortgang of het initiëren van energierenovaties af. Het benutten van het zonnepotentieel van gunstig georiënteerde daken is voor de circa 80 miljoen m² asbestdaken onmogelijk door het wettelijk verbod op de plaatsing van zonnepanelen (Federale arbeidswetgeving en de Vlaamse milieuwetgeving) op asbestdaken. Alleen de vervanging van deze asbestcement daken activeert in

sterke mate de benutting van dit zonnepotentieel, wat cruciaal is om de vooropgestelde doelstelling rond hernieuwbare energie te halen. Een geïntegreerde aanpak van asbestafbouw en energierenovatie met het voorzien van hernieuwbare energie via PV- panelen, is dus een zeer interessante win-win benadering. Concreet bieden getrapte groepsaankopen of projecten hierin mogelijkheden, in het bijzonder vanuit de werking van consortia omwille van het complexe, getrapte traject:

1. evaluatie zonnepotentieel (Zonnekaart) en/of identificatie asbesthoudende karakter;
In opdracht van de OVAM onderzoeken EVIV (Eigen Vermogen Informatie Vlaanderen) en het Vito de mogelijkheden van detectie van asbesthoudende daken via gespecialiseerde luchtbeelden, analoog aan de technieken die aan de basis lagen van de Zonnekaart. Indien een techniek met een voldoende hoge resultaatsgarantie kan ingezet worden tegen een haalbare kostprijs, kan hiermee gebiedsdekkend een extra dataset aan de Zonnekaart toegevoegd worden. Gebouweigenaars die nu op de Zonnekaart een gunstige beoordeling zien naar zonnepotentieel, kunnen deze niet benutten indien het dak uit asbestcement bestaat. De data kunnen parallel ook ingezet worden om gebouweigenaars gericht te betrekken in gegroepeerde asbestdakrenovaties, in het bijzonder binnen de getrapte projecten en samenkoopformules.
2. asbestafbouwproject lokale besturen voor asbestdakrenovatie, asbestverwijdering en asbestafvalinzameling (actie 6);
3. groepsaankoop zonnepanelen (cf. Kwaliteitscharter groepsaankopen, Zonneplan (Vlaams Parlement, 2016)), dakisolatie, relighting, verwarmingsinstallaties.

Om de draagkracht binnen dergelijke getrapte projecten te garanderen bestaan voor netgekoppelde PV-systemen voor bedrijven nog ondersteuningsmechanismen via de netbeheerders, de federale staat en sommige gemeenten. Er bestaan drie soorten steunmaatregelen: vergoedingen voor de stroomproductie, investeringssubsidies en fiscale voordelen (<http://www.vreg.be/nl/zonnepanelen>). Ook recente initiatieven zoals *Zonnedelen* en *www.stroomversneller.be* haken hieraan vast en bieden stimulansen en alternatieve draagkrachtverhoging.

Doelgroepen: alle, in het bijzonder (landbouw)bedrijven

Scope: asbestcement daken, gipsisolatie CV-leidingen

Rol OVAM: facilitator

Belangrijkste actoren en stakeholders: VEA, intercommunales, netbeheerders, PV-Vlaanderen, Agiv/EVIV, Vito

Actie 11. Evalueren van de mogelijkheid om de Vlaamse energielening en de energiepremies van de netbeheerder doelgroepgericht te verbreden naar ondersteuning van asbestverwijdering voor energierenovatie.

Eenmalig – start 2022

De toekenning van de goedkope energieleningen voor niet-doelgroep dossiers eindigt op 31 december 2018. In het Zonneplan (Vlaams Parlement, 2016) wordt aangehaald dat deze energielening uitgebreid wordt naar verenigingen en vzw's aan een tarief van 1% waarbij het maximumbedrag zal verhoogd worden naar 15.000 euro. Vanaf 2019 zullen alleen de sociale doelgroep en verenigingen nog energieleningen krijgen bij de Energiehuizen. Dit betekent voor deze doelgroepen een bijzondere opportuniteit tot realisatie van energiezuinige projecten voorafgegaan door asbestverwijdering; in het bijzonder voor de buitenschil van gebouwen en stookinstallaties. De energielening kan op die manier ook ingezet worden binnen de asbestafbouwprojecten of de getrapte projecten en groepsaankopen, om prefinancierend de draagkracht van de sociale doelgroep en verenigingen te verhogen, flankerend aan de private renovatieleningen voor de bredere doelgroepen.

Vanuit het Energiedecreet hebben netbeheerders de verplichting om premies te verlenen aan verschillende doelgroepen en ondersteuning te bieden aan lokale besturen. Ook hier genereren energierenovatieprojecten een afbouw van asbesthoudende materialen en krijgen gebouweigenaars een financiële ondersteuning bij de plaatsing van de vervangende, nieuwe materialen indien deze aan de gestelde energievereisten voldoen.

Doelgroepen: sociale doelgroep en verenigingen. Specifiek voor de netbeheerderpremies: particulieren, bedrijven en lokale besturen (eigen patrimonium)

Scope: Vlaamse energielening: prefinanciering asbestverwijdering (asbestdaken en –gevels, gipsisolatie CV-leidingen) en energierenovatie. Energiepremies: financiële ondersteuning bij energierenovatie (en verwijdering van oude materialen)

Rol OVAM: facilitator/actor

Belangrijkste actoren en stakeholders: VEA, energiehuizen, VVSG, netbeheerders Eandis en Infrac

Actie 12. Verduidelijken van de asbestproblematiek per categorie van werken en evalueren van de mogelijkheid om de instapvoorwaarden en de budgetten te verruimen voor asbestverwijdering binnen de Vlaamse renovatiepremie en verbeteringspremie.

Enmalig en vervolgens generiek – start 2022

De Vlaamse Renovatie- en Verbeteringspremies vormen bij uitstek de generieke ondersteuningsinstrumenten voor particuliere eigenaars en verhuurders via sociale woonkantoren. De Vlaamse Verbeteringspremie is er voor werken aan het hoofdgebouw of aan een aanbouw met woonfunctie. Onder het huidige renovatietempo verwijderden begunstigden van deze premie reeds asbesthoudende materialen. Vaak echter onwetend met grote kans op blootstellingsrisico's.

Binnen de nieuwe Vlaamse Renovatiepremie zijn er vier categorieën van werken die voor een premie in aanmerking komen. Bij al deze categorieën is de kans op aanwezigheid en het vooraf moeten verwijderen van asbesthoudende toepassingen groot. Deze actie beoogt binnen deze generieke renovatiepremies te bekijken hoe asbestverwijdering een plaats kan krijgen binnen de verschillende premieonderdelen. Op korte termijn zouden informerende aanpassingen moeten doorgevoerd worden in toelichtende brochures en teksten van deze premies. De OVAM deed hiertoe bezorgde de contactpersonen bij Wonen Vlaanderen hiervoor reeds een suggestietekst. Een veiligere verwijdering zal in de toekomst bijkomend gefaciliteerd worden door het asbestinventarisatetest maar gebouweigenaars kunnen complementair via de communicatiedragers van voormelde premies geïnformeerd worden over asbestrisico's en renovatieondersteuning.

De OVAM wil samen met de beherende overheid de mogelijkheden voor integratie van het asbestthema in de premievoorwaarden bekijken en wil daarnaast ook een verbreedde cofinanciering analyseren. De verhuurmarkt vormt daarbij ook een belangrijk aandachtspunt gezien er reeds vele energie- en veiligheidsverplichtingen geformuleerd werden voor verhuurders. Dit zorgt er nu reeds voor dat de verhuurder veeleer een verkoop van de verhuurwoning overweegt in plaats van de renovatiewerken uit te voeren. Ondersteuning van de verhuurder kan voldoende verhuuraanbod voor zwakkere socio-economische doelgroepen vrijwaren. Dit past volledig binnen de integrale benadering van woonaanbod, woningrenovaties en woonkwaliteit.

Doelgroepen: particuliere eigenaars en private/SVK-verhuurders

Scope: cofinanciering heraanleg asbestdaken en –gevels en verwijdering van niet-hechtgebonden toepassingen

Rol OVAM: facilitator

Belangrijkste actoren en stakeholders: Wonen Vlaanderen

Actie 13. Evalueren van de mogelijkheid van generieke ondersteuning voor bedrijven voor asbestdakrenovaties via de ecologiepremie of een gelijkwaardige nieuwe premie.

Eenmalig – start 2022

Bedrijven kampen op één locatie vaak met zeer grote oppervlaktes aan asbestcement daken (veelal golfplaten). Deze daken zijn nu vaak al 50 jaar of ouder maar de stelselmatige vervanging vergt in het bijzonder bij volcontinue productieregimes zware financiële maar ook organisatorische ingrepen om de productie en de werknemersveiligheid te vrijwaren. De financiële draagkracht bij bedrijven hangt af van bereikbaarheid van de daken voor de verwijdering, de vrijwaring van de onderliggende productie, de faseerbaarheid in shutdown-periodes en de spreidingsmogelijkheid van de investering over voldoende jaren. Specifiek zware industriële bedrijven, vaak in de metallurgie, dienen bij dakrenovaties ook extra maatregelen te treffen om emissie van gevaarlijke stoffen naar de nabije omgeving te vermijden. Analoog aan de 30% cofinanciering van de heraanlegkosten voor land- en tuinbouwbedrijven in het VLIF zouden specifieke meerkosten of investeringskosten gesubsidieerd kunnen worden. Binnen de piste van de ecologiepremie plus wordt bekeken of innovatieve technieken kunnen toegevoegd worden die een reductie op de milieu-impact van een asbest dakverwijdering realiseren. Daarnaast wordt de piste van een meer generieke premie voor ondersteuning van asbestdakrenovaties onderzocht waarbij VLAIO een analoge werking aan die van de hinderpremie suggereert. Tot slot kan ook onderzoek naar innovatieve verwijdermethodieken voor asbestdaken voorwerp uitmaken van een subsidietraject. Alle pistes beogen het haalbaar en betaalbaar maken van asbestdakrenovaties voor bedrijven tegen marktconforme prijzen.

Bijkomende opportuniteiten bestaan erin om een koppeling te maken met de plaatsing van zonnepanelen indien de aanwezigheid van een asbest dak dit verhinderde, gecombineerd met alternatieve financieringen zoals zonnedelen.

Doelgroepen: (middel)grote bedrijven

Scope: asbestdaken en –gevels

Rol OVAM: facilitator

Belangrijkste actoren en stakeholders: Agoria, Voka, VLAIO, Vito

Actie 14. Verduidelijken van de asbestproblematiek en evalueren van de mogelijkheid om de instapvoorwaarden en de budgetten te verruimen voor asbestverwijdering binnen de bestaande subsidies voor leegstaande en/of verwaarloosde bedrijfsruimtes.

Eenmalig en vervolgens generiek – start 2022

De middelen die via de opbrengsten van de leegstandsheffing terecht komen in het Vernieuwingsfonds worden ingezet voor de ondersteuning van de sanering van de leegstaande en/of verwaarloosde bedrijfsruimten onder de vorm van subsidiëring van openbare of private initiatieven. Een bedrijfsruimte wordt als verwaarloosd beschouwd wanneer zij uitgesproken gebreken van algemene of beperkte omvang vertoont. Vaak zal dit samenhangen met de aanwezigheid van een omvangrijke asbestproblematiek. Zulke bedrijfsruimten worden nu dan ook beschouwd worden als probleemgebieden, zowel vanuit economisch standpunt, als vanuit het streven naar een kwaliteitsvolle leef- en woonomgeving. De reactivering van bedrijfsruimten gekoppeld aan de uitfasering van risicovolle asbestsituaties door asbestdaken en –gevels, biedt in het bijzonder ook voor uitdovende of reorganiserende land- en tuinbouwbedrijven volgens de Boerenbond, een interessante win-win koppeling. Dit biedt mogelijkheden naar zowel het vrijmaken van ruimtebeslag als het intensifiëren van ruimtebeslag waar dit nodig is, in combinatie met verwijdering van risicovolle asbesttoepassingen (link Witboek Ruimte).

Doelgroepen: industriële, ambachtelijke, handels-, diensten-, landbouw- of tuinbouw-, opslag- of administratieve activiteit uitgeoefend door bedrijven, ondernemingen of zelfstandigen.

Scope: asbestdaken en –gevels, niet-hechtgebonden asbesttoepassingen

Rol OVAM: facilitator

Belangrijkste actoren en stakeholders: Ruimte Vlaanderen, Boerenbond, ABS, Agoria, Voka

Actie 15. Verduidelijken van de asbestproblematiek en evalueren van de mogelijkheid om de instapvoorwaarden te verruimen en om de vermindering van de heffingsgrondslag bij te stellen voor asbestverwijdering binnen het renovatie-abattement.

Enmalig – start 2022

Het renovatie-abattement wil de renovatie van leegstaande bedrijfsruimtes of verwaarloosde gebouwen en woningen ondersteunen. De heffingsgrondslag wordt met 30.000 euro verminderd als men een onroerend goed aankoopt om er een hoofdverblijfplaats te vestigen en als aan een aantal specifieke voorwaarden wordt voldaan. Waar de aanwezigheid van asbesthoudende materialen een drempel vormt op de renovatie kan een bijgestelde vermindering van de heffingsgrondslag volgens de CIB een bijkomende stimulus betekenen om leegstaande gebouwen na aankoop te renoveren.

Doelgroepen: bedrijven, residentieel

Scope: asbestdaken en –gevels, niet-hechtgebonden asbesttoepassingen

Rol OVAM: facilitator

Belangrijkste actoren en stakeholders: Vlabe, Boerenbond, ABS, Agoria, Voka

Actie 16. Verduidelijken en versterken van de incentive tot asbestverwijdering via de afbraak en herontwikkeling van bedrijfsgebouwen binnen de subsidies voor (her)ontwikkeling van bedrijventerreinen.

Enmalig en vervolgens generiek – start 2022

Het VLAIO beheert een subsidie voor de (her)ontwikkeling of (her)inrichting van bedrijventerreinen.

door publieke of private ontwikkelaars. Dit instrument biedt aansluitingsmogelijkheden met het asbestafbouwbeleid in het geval de herinrichting of herontwikkeling, de afbraak of renovatie van oude bedrijfsgebouwen met asbesthoudende materialen betreft. De OVAM bekijkt samen met VLAIO de mogelijkheden om de incentive van de subsidie voor asbestverwijdering in oude bedrijfsgebouwen te versterken. De invoering van het asbestinventarisatietest en het sloopopvolgingsplan vormen hierbij een objectieve vertrekbasis omdat het per gebouwlocatie het asbestpassief identificeert en kwantificeert. Specifiek voor Oost-Vlaanderen bestaat een koppelmogelijkheid van asbestverwijdering binnen een verduurzamingstraject via de subsidie voor duurzame bedrijventerreinen (link Witboek Ruimte).

Doelgroepen: bedrijven

Scope: alle asbesthoudende materialen

Rol OVAM: facilitator

Belangrijkste actoren en stakeholders: Agoria, Voka, VLAIO, publieke en private projectontwikkelaars

5.2.3.2. Marktgedreven stimuli

7.1.3.2.1 Verzekerbaarheid asbest

Actie 17. Bewustmaken van gebouweigenaars over bestaande en toekomstige marktrestricties in de verzekeraarbaarheid van asbest(schade) en versterken van de samenwerking tussen verzekeringsmaatschappijen en lokale besturen bij asbestincidenten.

Generiek – start 2019

Een brand in een gebouw met asbestcement (onder)dak, stormschade aan asbestdaken en het ontmossen van asbestdaken zijn voorbeelden van asbestincidenten die milieuschade aan de omgeving veroorzaken. Dit veroorzaakt verontreiniging van tuinen, verhardingen en gebouwen, openbare wegenis, rioleringen en regenwaterputten, enz. In het bijzonder bij een asbestbrand nabij woonwijken kan de schade op privaat of openbaar domein aanzienlijk zijn. Bij dergelijke asbestincidenten is voor de sanering van openbare wegenis, daken, tuintjes, opritten, terrassen, regenwaterreservoirs, een specifieke aanpak nodig door gespecialiseerde firma's, vaak erkende asbestverwijderaars. De saneringskosten gaan van tienduizenden tot miljoenen euro's maar blijken zelden gedekt door de brandverzekering. Als beroepsvereniging van de verzekeringsondernemingen die nagenoeg alle Belgische en buitenlandse verzekeringsmaatschappijen vertegenwoordigt die op de Belgische markt werkzaam zijn, stelt Assuralia dat asbest op verzekeringsvlak als een specifiek risico beschouwd wordt, dat in heel wat gevallen niet gedekt is en dat dit toekomstgericht zo zal blijven:

Dekking eigen schade:

- *de opruiming en verwerkingskosten van het door asbest gecontamineerde afval, kunnen al dan niet gedekt zijn in de brandverzekering;*
- *de sanering van verontreinigde eigen goederen (bv. eigen terrein) is, over het algemeen, uitgesloten in de brandverzekering.*

Dekking schade aan goederen van derden voortvloeiend uit de aanwezigheid of de verspreiding van asbest of asbestdeeltjes (bv. verontreiniging van omliggende terreinen):

- *omwille van de regelgeving betreffende de verzekering BA privé leven (familiale verzekering - KB van 12/01/1984) die toelaat alle materiële schade uit te sluiten die veroorzaakt wordt door een brand die ontstaat in of overslaat van een gebouw alsook de schade veroorzaakt door een gebouw ter gelegenheid van de opbouw, wederopbouw of de aanpassingswerken eraan, is alle materiële schade aan derden in deze omstandigheden uitgesloten, met inbegrip van deze die voortvloeien uit de aanwezigheid van asbest.*
- *in de verzekering BA-onderneming is deze schade a priori uitgesloten;*
- *in de BA-dekkingen van de brandverzekering, is deze schade bijna altijd uitgesloten.*

In het kader van het asbestdakenverbod in 2024 stellen de Nederlandse verzekeraars dat de gebouweigenaars met een asbest dak omwille van het verhoogd risico op uit te keren schade, een verhoogde premie zullen moeten betalen. Na 2024 zal nagenoeg een de facto onverzekeraarheid gelden.

De OVAM schat op basis van haar bevindingen dat elke gemeente jaarlijks met één of meerdere asbestincidenten geconfronteerd wordt. In het bijzonder bij brand is het bijna altijd de gebouweigenaar die zou moeten opdraaien voor de milieusaneringskosten. Omdat gebouweigenaars zelden gedekt zijn binnen hun brandverzekering en de verzekeringsmaatschappijen onvoldoende snel kunnen optreden na het incident, moeten de lokale besturen meestal zelf de sanering van openbaar domein en private domeinen laten uitvoeren én prefinancieren. Deze kosten kunnen zelden gecompenseerd worden. Vaak zal de gebouweigenaar ook over onvoldoende draagkracht beschikken om de hoge saneringskosten te kunnen betalen indien er geen verzekeringsdekking blijkt.

De OVAM wil er voor zorgen dat gebouweigenaars duidelijk geïnformeerd zijn over de ongedekte risico's bij het bezitten van een asbestcement (onder)dak of gevel. Daarnaast bekijken we met de verzekeringssector en de bevoegde federale overheid of er mogelijkheden zijn voor een efficiëntere

aanpak, samenwerking en ondersteuning van lokale besturen bij asbestincidenten. Het doel is om gebouweigenaars te stimuleren tot het verwijderen van asbestdaken.

Doelgroepen: alle

Scope: milieuschade door asbestincidenten

Rol OVAM: facilitator

Belangrijkste actoren en stakeholders: Febelfin, Assuralia, VVSG, FOD Economie

7.1.3.2.2 Impact aanwezigheid asbest op vastgoedtransacties

Actie 18. Objectiveren en verduidelijken van de invloed van asbesttoepassingen op de gebouwwaarde via onder meer een indicatieve asbestverwijderingskost op het asbestinventarisatetest en in de Woningpas

Enmalig - start 2020

De impact van het vaststellen van voormelde asbesttoepassingen op de waarde van een gebouw is sterk uiteenlopend. Asbestdaken- en gevels maken circa 90% van het te verwijderen asbestvolume uit. Aangezien binnen de renovatie van asbestcement buitenschilbekleding of gelijkaardige toepassingen de asbestgerelateerde meerkost beperkt is, is het effect op de gebouwwaarde verwaarloosbaar. De algemene staat (ouderdom) van de dak- of de gevelconstructie gerelateerd aan de technische of economische levensduur, bepaalt immers hoofdzakelijk de (min)waarde via de vetusiteit-bepaling. Naarmate de verkoop van een gebouw dichterbij een verbodsmijlpaal ligt, kan de aanwezigheid van een asbest dak of –gevel wel potentieel een hogere minwaarde betekenen door het steeds beperktere tijdsbestek voor vervanging waarover de nieuwe eigenaar zal beschikken. Een afnemende staat van het asbestcement, doet de kosten voor een veilige verwijdering ook gradueel toenemen. Een ander gegeven vormt de aanwezigheid van niet-hechtgebonden asbesttoepassingen zoals CV-leiding isolatie. De dure verwijderingskosten (via erkend asbestverwijderaar) maken wel het grootste deel uit van de vervangingskost. De hoge asbestgerelateerde meerkosten kunnen dan ook meer evenredig doorgerekend worden als minwaarde in een gebouwtaxatie. Tot slot heeft ook een subjectieve of persoonlijke risico- en impactperceptie van kopers een invloed op de gebouwwaarde bij verkoop.

Het asbestafbouwbeleid heeft de facto een positief effect op een gebouwwaarde. De OVAM wil via haar informatie- en communicatiekanalen en in het bijzonder via het asbestinventarisatetest, en bijgevolg ook in de Woningpas en in samenwerking met de immo-sector een objectief kader aanbieden op basis waarvan gebouweigenaars en kopers investeringskosten en invloeden op gebouwwaarde correcter kunnen inschatten.

Doelgroepen: alle

Scope: impact asbest op vastgoedtransacties

Rol OVAM: trekker, facilitator

Belangrijkste actoren en stakeholders: CIB, Fednot, VE, NAV

5.2.4. Veilig en duurzaam beheer van asbestafval

5.2.4.1. Veilig inzamelen, transporteren en storten

Actie 19. Evalueren en optimaliseren van regelgeving en beleid voor het algemeen en sectoraal inzamelen, transporteren en verwerken van asbestafval.

Generiek – start 2020

De OVAM wil de huidige interpretatiemogelijkheden over de voorwaarden voor inzameling, transport, opslag en verwerking van asbesthoudend afval zoals puin, grond en sloopafval wegwerken en uniformiseren in de bepalingen van de vigerende regelgeving in het VLAREM en het VLAREMA. Op die manier moet een algemeen en sectoraal gelijk speelveld gecreëerd worden voor de inzameling, het transport, de opslag en verwerking van asbesthoudend afval. In het bijzonder voor de inzameling via recyclageparken en sorteerdorsen wil de OVAM samen met de toezichthoudende overheid FOD WASO (arbeidsinspectie) de richtlijnen verduidelijken, ondermeer via een actualisatie van de respectievelijke omzendbrieven 'LNE/2008/1 en 2 van 27 augustus 2008 over asbest op Vlaamse containerparken en sorteercentra'. Flankerende maatregelen zoals alternatieve inzameling via gesubsidieerde bronophalingsformules en asbestopleidingen voor parkwachters garanderen mee een veilige inzameling van huishoudelijke asbestafval.

Doelgroepen: alle

Scope: asbestafval

Belangrijkste actoren en stakeholders: Go4Circle, departement Omgeving, Interafval

5.2.4.2. *Ondersteunen van innovatieve verwerking asbestafval*

Actie 20. Onderzoeken en ondersteunen van een innovatieve verwerking van asbesthoudend afval tot nieuwe, asbestvrije grondstof binnen een circulaire economie en een verminderd ruimtebeslag.
Generiek – start 2018

In functie van een circulaire economie willen we binnen een duurzaam materiaal- én ruimtegebruik ook voor asbestafval inzetten op het realiseren van materiaalkringlopen. Tot op heden is de best beschikbare en enige verwerkingstechniek in Vlaanderen voor asbestafval het storten op categorie 1, 2 of 3 stortplaatsen. Bij uitvoering van het asbestafbouwbeleid komt over de totale periode 2019-2040 circa 2 miljoen ton aan asbesthoudende materialen vrij, vooral in de periode 2019 tot 2032. Het aandeel asbestcement daken en gevels vertegenwoordigt hierin circa 90%. Dit betreft het geraamde zuivere, droge gewichtsaandeel zoals het geplaatst werd. We stellen vast dat de hiervoor werkelijk benodigde bruto stortcapaciteit (tonnages zoals geregistreerd bij de stortplaatsen) tot een factor 2 hoger kan zijn door niet afscheidbare bijmenging en asbestgelijkende afvalstoffen. Zo doen onder meer het verhoogde vochtgehalte (atmosferische en/of voor fixatie bij ontmanteling) en de aanwezigheid van organisch materiaal (mosvorming daken) of ander al dan niet asbest besmet bouwafval het bruto stortgewicht sterk toenemen. Niet-hechtgebonden asbestafval moet bovendien eerst geïmmobiliseerd worden door 50% bijmenging met cement wat eveneens de benodigde stortcapaciteit verhoogt. De Vlaamse stortplaatsen ontvangen daarnaast ook een kleine fractie asbestafval (circa 5%) van buiten het Vlaamse gewest. Tot slot stelt zich een groeiend probleem van asbestvrije vezelcement bouwmaterialen die geleidelijk aan vanaf de jaren '90 geproduceerd werden en na afbraak of sloop meestal als asbestverdacht op de stortplaatsen belanden.

Op basis van de meest recente berekeningen is er nog een vergunde resterende stortcapaciteit voor 12,4 jaar op de categorie 1-stortplaatsen en 12,1 jaar op de categorie 2-stortplaatsen.

Verschillende Europese en niet-Europese landen investeren in onderzoek naar technieken, of passen reeds kleinschalige varianten toe, waarbij de vezelstructuur van asbest vernietigd wordt op basis van mechanische, thermische of chemische principes, of zelfs een combinatie van deze principes. Door de vezelstructuur te vernietigen, wordt het materiaal inert en bruikbaar als asbestvrije, secundaire grondstof. De OVAM liet een studie opmaken om de "state of the art" van beschikbare technieken te onderzoeken². In de periode 2019-2022 wil de OVAM de socio-economische randvoorwaarden en kritische succesfactoren uitklaren om de haalbaarheid van een

² State of the art: asbestos possible treatment methods in Flanders: constraints and opportunities, ABO 2016

Titel: Actieplan asbestafbouw 'Asbestveilig Vlaanderen 2040'

Auteur: OVAM

alternatieve asbestverwerking te evalueren en om private sectorinitiatieven en investeringen te stimuleren. We bekijken hiervoor ook de opportuniteiten van een internationaal samenwerkingsverband bestaande uit overheden, kennisinstellingen en industriële partners.

Uit het voortraject blijken onder meer volgende technologische en niet-technologise aspecten cruciaal:

- validatie van de best beschikbare potentiële verwerkingstechniek op pilotschaal;
- afbakenen end-of-waste criteria voor asbestafval;
- noodzakelijk regelgevend kader (milieu en arbeidsveiligheid);
- standaard validatie, toezichts- en monitoringsprotocollen;
- organisatie tijdelijke opslag in afwachting van verwerking;
- energievraag en potentieel gebruik groene energie;
- noodzaak cofinanciering versus aansturend milieueffingenbeleid.

Doelgroepen: alle

Scope: asbestafval

Belangrijkste actoren en stakeholders:

- België: VITO, departement Omgeving, FOD WASO, Go4Circle, WTCB, cement- en betonproducenten
- Nederland: TNO, ministerie I&M Nederland, provincies Overijssel – Limburg – Brabant – Gelderland

5.2.4.3. *Kringloop van asbestgelijkende vezelcement sluiten*

Actie 21. Onderzoeken van de mogelijkheden om de kringloop van asbestgelijkende vezelcement materialen te sluiten en onnodig storten te vermijden.

Generiek – start 2019

Sinds begin jaren '90 begon de asbest verwerkende industrie geleidelijk aan parallel asbestgelijkende vezelcement varianten te maken. Sommige van die asbestvrije varianten kregen markeringen zoals NT of blauwe strips. Ze zien er echter in gebroken vorm (granulaat) met het blote oog identiek uit als hun asbesthoudende voorgangers. Het probleem stelt zich dat brekers geen puin aanvaarden met dergelijke asbestgelijkende materialen en deze dus na afbraak of sloop onvermijdelijk als asbestverdacht afval op onze stortplaatsen terecht komen. Voor deze toenemende afvalstroom aan asbestvrije vezelcement materialen is het dus momenteel niet mogelijk de kringloop te sluiten en ze terug in als grondstof in de keten te brengen.

We kijken met de bouw- en milieusector naar methodes om ook voor deze asbestgelijkende fracties de kringloop te sluiten en onnodig storten te vermijden. Pistes zijn hierbij:

- betere markeringstechnieken bij productie;
- eenvoudige asbestdetectie- of scantechnieken;
- selectieve inventarisatie (link asbestinventarisatetest & sloopopvolgingsplan), sloop en inzamelcircuits;
- ...

Doelgroepen: alle

Scope: asbestafval

Belangrijkste actoren en stakeholders: Go4Circle, VCB, FPRG, vezelcement producenten, cementindustrie

5.2.5. *Het asbestafbouwbeleid voortdurend verbeteren*

Actie 22. Ondersteunen van innovatie en het monitoren en bijsturen van marktwerking en beleidseffecten.

Generiek – start 2020

Binnen de dynamiek van een versneld asbestafbouwbeleid in Vlaanderen en Nederland ontstaan innovaties die de uitvoerbaarheid en betaalbaarheid verhogen. Deze innovaties kunnen betrekking hebben op technieken voor:

- monsternamen en analyse: snelle on-site analyse, hand-held detectietoestellen,...;
- verwijderingstechnieken: verbeterde fixatie voor goedkopere en snellere verwijdering,...;
- markering en detectie van asbestgelijkende vezelcement materialen;
- ...

De OVAM wil initiatieven aanmoedigen, begeleiden en het testen of de uitrol ervan faciliteren in samenwerking met kennisinstellingen en sectorfederaties.

Een vlot draaiende marktwerking in een gelijk speelveld tussen marktactoren is cruciaal om de asbestafbouwdoelstellingen en de vooropgestelde mijlpalen te behalen. We volgen de evoluties en 'best practices' binnen de andere Europese landen op om het eigen beleid te verbeteren maar vooral ook uit te dragen. Via periodiek sectoroverleg met de respectievelijke sectoren detecteren we knelpunten in de marktwerking die de voortgang of het gelijke speelveld hinderen. Op basis van het sectoroverleg optimaliseren we de Vlaamse regelgeving en procedures indien die de marktwerking onbillijk hinderen. We bepleiten bij de toezichthoudende overheid FOD WASO om de regelgeving van het KB van 16 maart 2006 te actualiseren aan de nieuwste inzichten en marktinnovaties en verzoeken een versterking van de controles op asbestwerven flankerend aan het Vlaamse milieutoezicht.

We monitoren de voortgang van het asbestafbouwbeleid en de positieve evolutie op de kwaliteit van het leefmilieu.

Doelgroepen: alle

Scope: marktwerking, innovatie, leefmilieumonitoring en beleidsevaluatie

Rol OVAM: trekker, facilitator

Belangrijkste actoren en stakeholders: vertegenwoordigers doelgroepen en sectorfederaties, FOD WASO, VITO, VMM, Aquaflin, WTCB, Go4circle, VCB, Interafval

5.3. Een veilige asbestafbouw handhaven

5.3.1. Handhavingsbehoeften vanuit nieuwe regelgeving asbestafbouw

Handhavingsbehoeften binnen de nieuwe regelgeving van het asbestafbouwbeleid starten pas na het verstrijken van de eerste mijlpaal in 2032 en in het bijzonder 2034. De omvang en behoeften zullen omgekeerd evenredig zijn met het gerealiseerde bereik en de effecten van het ondersteunende beleid. Een eigenaar die niet voldoet aan de beoogde inventarisatie-, verwijderings- en beheerplicht na de respectievelijke mijlpalen begaat een milieu-inbreuk of milieumisdrijf. De lokale en gewestelijke toezichthouders milieu zijn bevoegd om milieuhandhavingstrajecten op te starten conform de bepalingen en instrumenten van het Milieuhandhavingsdecreet. Het centrale beheer van de asbestinventarisgegevens per locatie binnen de OVAM databank biedt via ontsluiting naar de respectievelijke omgevingsdiensten de basis voor milieuhandhaving. Asbesthoudende materialen die vallen onder de verwijderingsplicht en aanwezig zijn na het verstrijken van de respectievelijke mijlpalen, vormen afvalstoffen waarvan de gebouweigenaar zich moest ontdoen. De wijziging van het Milieuhandhavingsdecreet voorziet in de toepassing van bestuurlijke dwangsommen door lokale toezichthouders met de mogelijkheid de inningen te behouden om de milieuhandhaving te financieren. Zo kan de handhaving deels

autofinancierend worden voor lokale besturen. Ook een formule van afvalheffingen binnen de gemeentelijke autonome fiscaliteit biedt gelijkaardige autofinancierende handhavingsmogelijkheden met behoud van inningen gebaseerd op het principe van de 'vervuiler betaalt'. Tot slot biedt ook de formule van asbestconvenanten als ondersteunend instrument ondersteuningsmogelijkheden waarbij de focus dan sowieso kan verschuiven van proactieve werfcontroles naar toezicht op regularisatie conform de mijlpalen 2032, 2034 en 2040.

We kunnen de klassieke benadering van producentenverantwoordelijkheid en sectorfondsen niet hanteren omdat:

- er sinds 1998 in België geen actieve producenten meer zijn;
- er in België in de periode 1945 – 1998 meer dan 20 verschillende rechtspersonen producent waren van asbesthoudende materialen, waarvan er in 2017 nog slechts 2 rechtsopvolgers bestaan (Van Den Borre & Deboosere, 2016);
- de milieukosten niet geïnternaliseerd kunnen worden in de prijs van asbestvrije, vervangende producten waarvan de producenten juridisch niet te linken zijn aan de voormalige historische asbestproductie.

De toekomstige omvang en behoeften voor milieuhandhaving op asbestafbouwbeleid kunnen pas vanaf 2028 kwantitatiever bepaald worden. Een evaluatie en voorbereiding vanaf 2028 biedt voldoende tijd om dit regelgevend en ondersteunend voor te bereiden.

5.3.2. Actieprogramma asbesthandhaving

Actie 23. Afsluiten van het Actieprogramma asbesthandhaving in samenwerking met de afdeling Handhaving en VVSG om het toezicht op onzorgvuldig handelen met asbesthoudende materialen te versterken en te optimaliseren.

Generiek – start 2018

Waar voorafgaandelijke asbestinventarisatie, sensibilisering en informatieverstrekking onvrijwillig, onzorgvuldig handelen vermijden, grijpt handhaving in op vrijwillige onzorgvuldige omgang. Onvrijwillig onzorgvuldig handelen bij asbestverwijdering werd reeds vermeden door voorafgaandelijke asbestinventarisatie, sensibilisering en informatieverstrekking. Het luik handhaving richt zich daarom specifiek op vrijwillige, onzorgvuldige omgang.

Het Actieprogramma asbesthandhaving wordt afgesloten als samenwerkingsprogramma tussen de OVAM, de afdeling Handhaving (milieu-inspectie) en de VVSG. Het bekijkt binnen de verschillende schakels van de asbestketen alle mogelijkheden om de 'milieuhandhaving op de zorgvuldige omgang met asbest' binnen de Vlaamse gewestelijke bevoegdheden te versterken. Het doel is om maximaal synergie en complementariteit te vinden tussen de verschillende lokale en gewestelijke toezichtsbevoegdheden (afdeling Handhaving) en de werking van de OVAM.

Binnen het actieprogramma ligt de tweeledige focus enerzijds op een risicogebaseerde prioritering van de gewestelijke milieuhandhaving, voornamelijk via toezicht aan de bron van de verwijderingsketen met controles op vrijwillige, onzorgvuldige omgang (bv. sloopwerven, recyclageparken en sorteerinrichtingen). Anderzijds vormt het actieprogramma de basis voor een generieke tweedelijns-ondersteuning van lokale toezichthouders milieu. Vanuit de complementaire organisatie van toezicht op de correcte toepassing van asbestregelgeving vanuit de federale arbeidsregulering streeft het actieprogramma naar een verhoogde gegevensuitwisseling, dit met inbegrip van de federale arbeidsinspectie. Volgende randvoorwaarden dienen ingevuld te zijn om adequate milieuhandhaving te realiseren:

- burger en lokale toezichthouder beschikken over de nodige informatie en kennis over zorgvuldig omgaan met asbest en de vigerende regelgevingen;

- het lokale bestuur beschikt over de nodige organisatie om een kwalitatieve loketfunctie voor milieuhandhaving in te vullen;

Het Actieprogramma asbesthandhaving omvat volgende onderdelen met bijhorende doelstellingen en acties voor de OVAM.

A. Kennisopbouw

Kennisniveau van toezichthouders verhogen

Binnen opleidingen tot lokale toezichthouder milieu komt asbest slechts beperkt aan bod. Het opbouwen van bijkomende kennis op basis van de recente, nieuwe inzichten in de materie is nodig. De OVAM organiseert hiertoe specifieke asbestopleidingen voor lokale besturen. Modules zullen ook geïntegreerd worden in de (vervolg)opleidingen voor lokale toezichthouders. Verder biedt de OVAM momenteel reeds praktische leidraden aan over asbestincidenten en asbestbranden. Deze zullen ook blijvend geactualiseerd worden en voorwerp uitmaken van de opleidingen. Ook voor de interne opleidingen van de gewestelijke toezichthouders milieu verleent OVAM haar medewerking voor het thema asbest. Specifiek voor documentsjablonen inzake handhaving (bijv. voorbeeld PV) zal op de website van de VHRM het nodige opgenomen worden, steeds geactualiseerd bij nieuwe regelgeving inzake handhaving. Samen met andere overheden zal voldoende aandacht gegeven worden aan praktijksimulatie en voldoende assertief handelen bij handhaving.

Onvrijwillig onzorgvuldig handelen vermijden

Om onvrijwillig onzorgvuldig handelen te vermijden en de eerste schakel in de handavingsketen te garanderen is de beschikbaarheid van kennis en informatie bij burgers en professionelen cruciaal. Vanuit haar centrale loketfunctie binnen haar kerntaak asbest en het nieuwe asbestafbouwbeleid zet de OVAM via verschillende instrumenten in op het sensibiliseren en informeren van prioritaire doelgroepen binnen asbesthandhaving. Naast gebruikelijke communicatiedragers voor sensibilisering zet de OVAM ook in op een herneming van campagnes naar omgevingsdiensten om de nodige informatie aan te reiken bij vergunningverlening en ook naar specifieke actoren in de bouwsector zoals ontmossingsbedrijven, plaatsers van overzetdaken en installateurs van zonnepanelen.

Naast informeren biedt ook het beleidsonderdeel van asbestinventarisatie een antwoord op de problematiek van onvrijwillig onzorgvuldig handelen. Ondersteuning bij opmaak van dergelijke inventarissen verloopt bij voorkeur via sectorprotocollen met de OVAM (actie 4) en projectmatig via samenkoopformules in het subsidiebesluit lokale besturen (actie 6).

Bij sloop biedt een destructieve asbestinventaris of een slooppopvolgingsplan een voorafgaandelijke identificatie van asbesthoudende materialen.

B. Organisatie en werkingsmiddelen optimaliseren

Ondersteunen van de tijds- en middelenbehoefte lokale toezichthouders

Een lokale toezichthouder is vaak op papier wel aangeduid, maar beschikt in praktijk volgens het Jaarrapport 2016 van VHRM over slechts een minimale tijdsbesteding voor effectieve milieuhandhaving, vaak beperkt tot reactieve handhaving naar aanleiding van een melding/milieuklacht. In het bijzonder voor de uitoefening van proactieve handhaving blijken de mogelijkheden voor lokaal toezichthouders momenteel miniem en nergens door aangemoedigd.

Er wordt onder de partners van het Actieprogramma asbesthandhaving onderzocht hoe hier specifiek voor asbesthandhaving een oplossing voor kan gevonden worden.

Ontzorging en tweedelijnsondersteuning bij asbestincidenten en risicosituaties (bijv. branden, sloopwerven, ontmossing van asbestdaken, achterlaten asbestafval, enz.) voor de lokale toezichthouder wordt door de OVAM voorzien via:

- Het aanstellen van vijf gewestelijke toezichtsbegeleiders die vanuit een specialisatie in asbestincidenten en de hieraan gekoppelde milieuhandhaving desk- en veldondersteuning verlenen. Ze begeleiden de lokale toezichthouder milieu om de noodzakelijke handhavingstrajecten op te starten en de juiste saneringsmaatregelen op te leggen of uit te voeren. Dit verlaagt de drempel (complexiteit regelgeving) om op te treden en verhoogt de succeschansen van het handhavingstraject. De toezichtsbegeleiders kunnen in voorkomend geval ook bemiddelen of objectiveren bij belangenconflicten;
- De verspreiding van sjablonen van standaardbestekken voor de aanstelling van asbestdeskundigen en saneerders via raamcontracten bij intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. Deze zullen ook ter beschikking gesteld worden aan brandweerkorpsen om bij een asbestbrand snel de nodige deskundigheid te kunnen inzetten;
- De uitwerking van bepalingen voor gemeentelijke of intergemeentelijke 'asbestconvenanten' (met voorbereiding van een bijhorend subsidiebesluit) om vanuit de OVAM via risicogerichte, programmatische benadering ondersteuning te bieden voor proactieve handhaving bij renovatie- en sloopwerven.
 - o het realiseren van de asbestafbouwdoelestellingen voor het eigen gebouwenpatrimonium, in het bijzonder wanneer deze kunnen samenspannen met energiereductiedoelstellingen (bijv. Burgemeesterconvenant) en bijhorende financieringsinstrumenten (o.a. 'derde investeerder', Energieprestatiecontracten, Elena, 'Smart finance for Smart Buildings');
 - o het organiseren van asbestafbouwprojecten op hun grondgebied;
 - o het uitvoeren van proactieve controles op renovatie- en sloopwerven (focus op renovatie- en sloopwerven).

Efficiënt gegevensbeheer

Binnen het Actieprogramma asbesthandhaving wordt het engagement opgenomen om maximale synergie te vinden tussen de diverse beschikbare databanken met handavingsgegevens. Dit opdat registratie en uitwisseling van meldingen en inspectieresultaten maximaal en transparant gedeeld kunnen worden. Dit moet efficiëntere handhavingstrajecten mogelijk maken en in het bijzonder recidivisme krachtadiger aanpakken. Gegevensuitwisseling blijft evenwel gebonden aan de bepalingen van de Algemene Verordening Gegevensbescherming. De huidige regelgeving voorziet dat bij elke opmaak van een PV op basis van overtreding van artikel 12 van het Materialendecreet (achterlaten en onzorgvuldig beheer van (asbest)afval) een kopie aan de OVAM kan of moet bezorgd worden. OVAM registreert al deze PV's en evalueert waar opportuun de inzet van het handavingsinstrumenten heffingen.

Samenwerking met toezicht op werkgeversverplichting

De samenwerking met de federale overheidssdienst voor welzijn op het werk FOD WASO moet evolueren van de huidige ad hoc benadering naar een meer structurele samenwerking en gegevensuitwisseling. De afdeling Handhaving onderzoekt daarbij de mogelijkheden om controles uit te voeren op de correcte afvoer van asbesthoudend afval van (erkende en niet-erkende) asbestverwijderaars, dit in samenspraak met de FOD WASO en zonder in het vaarwater van deze laatste te komen.

C. Adequate milieuhandhaving van de asbestketen

Zorgvuldig handelen verhogen door handhaving

De OVAM wil met de invoering van een transactiegebonden en generieke asbestinventarisatieplicht risicosituaties in gebouwen met risicobouwjaar uiterlijk tegen 2032 detecteren en registreren in een door haar centraal beheerde databank. Ook een gegevensuitwisseling van sloopopvolgingsplannen en sloopattesten wordt voorzien. De centrale databank zal ontsloten worden naar de woningpas en lokale omgevingsdiensten. Op die manier beschikken toezichthouders over de locatiespecifieke asbestgegevens als ondersteuning van milieuhandhavingstrajecten. Het biedt ook synergiewinsten naar gegevensuitwisseling bij transversale inspectiediensten zoals ruimtelijke ordening en wooninspectie.

Zorgvuldig handelen verhogen door sectorale zelfcontrole en kwaliteitsborging

Sectorale zelfcontrole en kwaliteitsborgingssystemen, al dan niet via een erkenning of certificering verhogen de controle binnen een gelijk speelveld op professioneel, zorgvuldig handelen met asbesthoudende materialen. Door sectorale organisatie en toezicht ontnemt of vermijdt dit de nood tot milieuhandhaving door toezichthouders milieu. De OVAM voorziet in een certificatiesysteem voor asbestinventarisdeskundigen waarbij ook de mogelijkheid tot uitbreiding richting sloopinventarisdeskundigen onderzocht wordt. Dit vanuit de optiek maximaal incidenten uit onvrijwillig onzorgvuldig handelen bij renovatie of sloop te vermijden. De OVAM stelt vast dat de grootste asbestblootstellingsrisico's zich situeren bij de verwijdering van dak- en gevelbekleding en bij asbesthoudend plaasterisolatie rond CV-leidingen. Daarnaast vormt de doelgroep van zelfstandige professionelen algemeen een aandachtspunt omdat ze buiten de regulering van de federale werkgeversverplichtingen vallen.

Concreet liggen volgende opties voor:

- een Vlaamse erkenning of certificatie van dakaannemers om asbestcement daken en gevels te mogen verwijderen:
 - o bewaken conformiteit met federale arbeidswetgeving rond methodiek 'eenvoudige handelingen';
 - o aangepaste werkmethodiek (cf. eenvoudige handelingen) afgestemd op semi-hechtgebonden toestand van asbestcement daken en gevels;
 - o aansturing van 'asbestprofilering' en kwaliteitsborging in de bouwsector;
- sectorale kwaliteitsborgingssystemen voor dakaannemers, slopers en zelfstandige professionelen (vnl. loodgieters en chauffagisten);

Doelgroep: lokale toezichthouders gemeenten en politiezone, dakaannemers, loodgieters en slopers

Scope: milieuhandhaving op asbestincidenten

Rol OVAM: trekker of facilitator

Belangrijkste actoren en stakeholders: afdeling Handhaving, VVSG, FOD WASO, VCB, Bouwunie, Caso